

Agenda – Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 3 – Y Senedd	Fay Bowen
Dyddiad: Dydd Llun, 13 Ionawr 2020	Clerc y Pwyllgor
Amser: 13.00	0300 200 6565
	SeneddArchwilio@cynulliad.cymru

(Rhag-gyfarfod preifat)

(13.00 – 13.15)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(13.15)

2 Papur(au) i'w nodi

(13.15)

2.1 Arlwyo a Maeth Cleifion mewn Ysbytai: Llythyr oddi wrth Llywodraeth Cymru (20 Rhagfyr 2019)

(Tudalennau 1 – 10)

2.2 Craffu ar Gyfrifon 2018–19: Llythyr oddi wrth Lywodraeth Cymru (20 Rhagfyr 2019)

(Tudalennau 11 – 26)

3 Plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal: sesiwn dystiolaeth gyda Llywodraeth Cymru

(13.20 – 14.50)

(Tudalennau 27 – 97)

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

Briff ystadegol y Gwasanaeth Ymchwil

PAC(5)–01–20 Papur 1 – Llywodraeth Cymru

PAC(5)–02–20 Papur 2 – David Melding AC, Cadeirydd y Grŵp Cynghori

Gweinidogol

PAC(5)–02–20 Papur 3 – Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

PAC(5)–02–20 Papur 4 – Comisiynydd Plant Cymru

PAC(5)–02–20 Papur 5 – Plant yng Nghymru

Albert Heaney – Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio,
Llywodraeth Cymru

Alistair Davey – Dirprwy Gyfarwyddwr, Galluogi Pobl, Llywodraeth Cymru

Steve Davies – Cyfarwyddwr, Cyfarwyddiaeth Addysg, Llywodraeth Cymru

Megan Colley – Pennaeth Cefnogi Cyflawniad a Ddiogelu, Llywodraeth Cymru

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y mater a ganlyn:

(14.50)

Eitem 5

5 Plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal: trafod y dystiolaeth a ddaeth i law

(14.50 – 15.15)

Health and Social Services Group
Y Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Prif Swyddog Nyrsio - Cyfarwyddwr Nyrsio GIG Cymru
Chief Nursing Officer - Nurse Director NHS Wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf: MA/VG/5964/19

Nick Ramsay, AC
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

20 Rhagfyr 2019

Annwyl Mr Ramsay

**ADRODDIAD Y PWYLLGOR CYFRIFON CYHOEDDUS
ADRODDIAD Y PWYLLGOR CYFRIFON CYHOEDDUS AR ARLWYO A MAETH
CLEIFION MEWN YSBYTAI
MAWRTH 2017**

Ym mis Mawrth 2017, cyhoeddodd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ei adroddiad 'Arlwyo a Maeth Cleifion mewn Ysbytai'. Roedd yr adroddiad yn cynnwys deg argymhelliad. Mae wyth o'r argymhellion hynny eisoes wedi cael eu cwblhau. Roedd disgwyl i ddau argymhelliad gael eu cwblhau erbyn mis Tachwedd 2019.

Y ddau argymhelliad sydd ar ôl i'w cwblhau erbyn mis Tachwedd 2019 yw:

Argymhelliad 3 Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu cyfres o gwestiynau i'w cynnwys yn y dogfennau nyrsio safonol ac arolygon cleifion Cymru gyfan yn y dyfodol, er mwyn monitro a yw byrddau iechyd yn cofnodi ac yn diwallu anghenion diwylliannol, crefyddol a deietegol cleifion.

Ymateb: Wedi'i gwblhau

Pan gyhoeddwyd adroddiad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ym mis Mawrth 2017, roedd y dogfennau nyrsio yn cynnwys cwestiynau asesu a oedd yn nodi anghenion deietegol a ffactorau penodol, gan gynnwys dylanwadau crefyddol a diwylliannol. Cytunwyd y dylid ymgymryd â gwaith pellach ar faterion ysbrydol a diwylliannol. Mae set newydd o gymwyseddau gofal ysbrydol wedi cael ei datblygu a'i chynnwys yn y cwricwlwm nyrsio cyn-gofrestru a fydd yn galluogi nyrsys sydd newydd gofrestru i asesu anghenion ysbrydol unigolion yn fedrus, gan gynnwys yr anghenion hynny sy'n ymwneud â deiet, a mynd i'r afael â nhw. Mae asesiad newydd ar gyfer oedolion sy'n gleifion mewnol wedi cael ei ddatblygu ar gyfer Cymru gyfan ac mae cwestiwn pwysig wedi cael ei gynnwys

sy'n gofyn i bob claf mewnol: - **'A oes gennych unrhyw gredoau ysbrydol neu ddiwylliannol arbennig y mae angen inni eu hystyried?'**

Mae'r ateb i'r cwestiwn hwn yn arwain at ddatblygu cynllun gofal sy'n benodol i'r claf er mwyn mynd i'r afael â'r anghenion crefyddol a diwylliannol a nodwyd ganddo.

Argymhelliad 4 Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf ynglŷn â'r cyfnodau allweddol a nodwyd yng nghynllun gwaith y Gwybodegydd Nyrsio ar gyfer safoni dogfennaeth, a rhoi gwybod i'r Pwyllgor am unrhyw achosion o fethu â chadw at yr amserlen arfaethedig.

Ymateb: Wedi'i gwblhau

Yn 2016, paratowyd cynllun prosiect lefel uchel a oedd yn amlinellu'r amserlen tair blynedd ar gyfer digideiddio dogfennau nyrsio yn ymwneud â maeth cleifion. Cytunwyd y byddai saith maes asesu nyrsio arall yn cael eu cynnwys yn y prosiect yn ogystal â maeth. Roedd y cynllun hwn yn seiliedig ar gais am gyllid o'r Gronfa Effeithlonrwydd drwy Dechnoleg a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2016. Roedd cais y prosiect dogfennaeth nyrsio hwn yn aflwyddiannus i ddechrau, fodd bynnag cafodd cais prosiect ffurflenni electronig (e-ffurflenni) ei gymeradwyo, gyda dogfennau nyrsio yn cael blaenoriaeth.

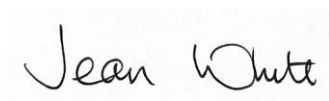
Mae asesiad risg maeth safonol ar gyfer Cymru gyfan bellach wedi cael ei ddatblygu i'w ddefnyddio mewn lleoliadau ar gyfer oedolion sy'n gleifion mewnol ledled Cymru. Yr offeryn WAASP (*'Weight, Appetite, Ability to Eat, Stress Fractures and Pressure Sores/Wounds'*) yw'r offeryn asesu, ac mae ar gael i'w ddefnyddio gan bob sefydliad iechyd yn y GIG ers mis Tachwedd 2019. Mae'r fersiwn digidol o'r offeryn WAASP wedi cael ei ddatblygu, ac mae ar gael ac wedi cael ei brofi gan nyrsys sydd wedi awgrymu gwaith mireinio pellach. Cytunwyd y bydd y gwaith mireinio hwn yn cael ei wneud, ac y bydd yr offeryn electronig ar gael i'w ddefnyddio o fis Chwefror 2020.

Bydd y fersiwn papur o'r offeryn WAASP yn cael ei ddefnyddio o fis Tachwedd 2019, hyd nes y bydd y gwaith mireinio ar y fersiwn electronig wedi cael ei gwblhau ym mis Chwefror 2020.

Bydd defnyddio'r offeryn WAASP drwy Gymru gyfan yn helpu wrth symud cleifion ar draws ffiniau byrddau iechyd, gan y bydd yr wybodaeth yn dilyn y claf. Bydd hefyd yn helpu pan fydd staff yn symud rhwng byrddau iechyd ac ar draws eu ffiniau.

Gweler hefyd Atodiad 1, sy'n disgrifio'r gwaith a wnaed i ddatblygu'r cofnod electronig yn fwy manwl.

Yn gywir

Yr Athro Jean White
Prif Swyddog Nyrsio
Cyfarwyddwr Nyrsio GIG Cymru

Atodiad 1

Argymhelliad 4 o argymhellion adroddiad ar Arlwy a Maeth Cleifion mewn Ysbytai (Mawrth 2017) gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Manylion y camau allweddol ar gyfer datblygu dogfennau ar gyfer Cymru gyfan
Mae *Digidoleiddio Dogfennau Nyrsio* yn brosiect tair blynedd sydd wedi cynhyrchu'r Cofnod Gofal Nyrsio i Gymru – Ysbytai.

Dechreuodd y prosiect ym mis Ebrill 2017 gyda chefnogaeth cyfanswm o £1.18 miliwn o gyllid refeniw dros gyfnod o dair blynedd. Defnyddiwyd y cyllid i benodi tîm y prosiect (sy'n cynnwys nifer bach o rolau ar lefel genedlaethol), adnoddau technegol, (lleol a chenedlaethol), ac i benodi saith uwch-swyddog gwybodeg nyrsio clinigol, un ar gyfer pob bwrdd iechyd ac Ymddiriedolaeth GIG Felindre [Nodwch fod un o'r swyddogion hyn yn gwasanaethu Felindre a Phowys].

Yn nhabl 1 isod, gweler y cynllun lefel uchel gwreiddiol a gyflwynwyd ym mis Hydref 2016. Mae'r prosiect wedi cyflawni targedau'r cerrig milltir yn y cynllun.

Tabl 1: Y cynllun lefel uchel a gyflwynwyd ym mis Hydref 2016.

Gorchwyl y prosiect	Llinell amser		
	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2	Blwyddyn 3
Adolygu'r dogfennau			
Datblygu strategaethau llywodraethu			
Cynllunio system cymorth clinigol			
Adolygu a threialu			
Hyfforddi'r defnyddwyr			

Ar ôl sefydlu tîm y prosiect, cafodd yr amcanion canlynol eu pennu:

- Safoni diffiniadau data a safonau gwybodaeth er mwyn defnyddio iaith a therminoleg gyffredin ar gyfer dogfennau nyrsio perthnasol ar draws gofal eilaidd yn y GIG yng Nghymru.
- Safoni a digidoleiddio'r dogfennau nyrsio allweddol canlynol:
  - 1) *Ffurflen Asesu Cleifion Mewnol sy'n Oedolion*
  - 2) *Asesiad risg craidd ar gyfer maeth*
  - 3) *Asesiad risg craidd ar gyfer codymau*

- 4) *Asesiad risg craidd ar gyfer y croen*
- 5) *Asesiad risg craidd ar gyfer poen*
- 6) *Asesiad risg craidd ar gyfer ymataliaeth*
- 7) *Asesiad risg craidd ar gyfer codi a chario*
- 8) *Rhestr wirio ar gyfer rhyddhau'r claf*

- Sicrhau ei bod yn bosibl cwblhau'r dogfennau nyrsio digidol hyn ar draws amrywiaeth o ddyfeisiau.
- Integreiddio a chadw'r dogfennau nyrsio sydd wedi eu digidoleiddio yn ystorfa genedlaethol ar gyfer cadw dogfennau cofnodi gofal yng Nghymru, Gwasanaeth Cofnodion Gofal Cymru (WCRS), er mwyn caniatáu i'r dogfennau hyn gael eu gweld ym Mhorth Clinigol Cymru lle bynnag y bydd gofal yn cael ei ddarparu mewn lleoliadau gofal eilaidd yng Nghymru.
- Gweithredu model rheoli gwasanaethau cynaliadwy er mwyn cefnogi'r Cofnod Gofal Nyrsio pan fydd cam un yn dod yn rhan o fusnes fel arfer.
- Nodi'r ail gyfran o ddogfennau nyrsio i gael eu safoni a'u digidoleiddio fel rhan o'r ail gam, o fis Ebrill 2020 (yn amodol ar gyllid gan Lywodraeth Cymru).

Mae'r prosiect wedi gwneud cynnydd sylweddol ar y daith tuag at ddigidoleiddio dogfennau nyrsio, gan ddarparu:

- Ffurflen sengl sydd wedi ei safoni ar gyfer cynnal Asesiad Cleifion Mewnol sy'n Oedolion, i'w defnyddio ar draws gofal eilaidd yng Nghymru, gan drawsnewid o sefyllfa lle roedd amrywiadau diystyr a dyblygu diangen yn digwydd wrth gofnodi data, i sefyllfa lle y mae iaith nyrsio safonol a dull gweithredu cyson ar gyfer asesu cleifion ar waith ar draws GIG Cymru.
- Fersiwn bapur o'r ffurflen Asesiad Cleifion Mewnol sy'n Oedolion, sydd wedi cael ei dylunio a'i threialu, ac a ddenodd ymateb cadarnhaol a oedd wedi amlygu newidiadau y byddai angen eu gwneud i'r ffurflen ddigidol.
- Set o asesiadau risg craidd sy'n seiliedig ar dystiolaeth, ac a gytunwyd yn genedlaethol, i'w safoni a'u defnyddio ar draws GIG Cymru. Maent yn cynnwys:
  - **Asesiad risg ar gyfer maeth:** Pwysau, archwaeth, y gallu i fwyta – toriadau esgyrn oherwydd straen, a chlwyfau/briwiau pwyso mewn perthynas â chleifion mewnol sy'n derbyn gofal eilaidd.
  - **Asesiad risg ar gyfer codymau** Asesiad ffactorau lluosog ar gyfer Cymru gyfan mewn perthynas â chodymau ac iechyd esgyrn
  - **Asesiad risg ar gyfer y croen:** Asesiad Risg Cymru gyfan '*Purpose T*' ar risg briwiau pwyso
  - **Asesiad risg ar gyfer ymataliaeth:** Asesiad risg Cymru gyfan ar gyfer ymataliaeth/defnyddio'r toiled
  - **Asesiad risg ar gyfer codi a chario:** Asesiad ar gyfer codi a chario cleifion, a chynllun codi a chario yn ddiogel i Gymru gyfan

- **Aseiad risg ar gyfer poen:** *Pain AD*, a'r dull asesu poen, *Abbey Pain Assessment Tool*, 0-10, a graddfeydd sgorio at ddibenion categoraidd

Blwyddyn 1 (Ebrill 2017- Mawrth 2018)

Ebrill 2017 – Awst 2017: Ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid allweddol ym meysydd Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y byd academiaidd, y Coleg Nyrsio Brenhinol, grwpiau arbenigol, amrywiaeth o leoliadau gofal a staff rheng-flaen ar draws y GIG yng Nghymru. Hefyd, cynhaliwyd asesiad llinell sylfaen o'r arferion a'r dogfennau nyrsio sydd ar waith ar hyn o bryd, gan gynnwys dadansoddiad o fylchau i nodi amrywiadau ar draws Cymru. Arweiniodd y gwaith manwl hwn at lunio rhestr o ofynion lefel uchel ar gyfer y defnyddiwr er mwyn helpu i gynllunio ateb nyrsio priodol.

Ebrill 2017– Tachwedd 2017: Penodi tîm y project a'r swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol.

Medi 2017: Llunio fersiwn derfynol o ofynion lefel uchel y defnyddiwr, a chael argymhelliad gan y Cyfarwyddwyr Gweithredol Nyrsio i fwrw ymlaen ag ateb mewnol ar gyfer GIG Cymru.

Hydref 2017: Yn dilyn cyfarfod y Cyfarwyddwyr Gweithredol Nyrsio, aeth y prosiect at y Grŵp Cynllunio a Chyflawni ar gyfer Gwybodeg, gan roi'n wybodaeth ddiweddaraf iddo ynghylch hynt y gwaith.

Tachwedd 2017: Cafodd strwythur llywodraethu'r prosiect ei ddatblygu, a chynhaliwyd y gweithdy cyntaf i ddechrau ar ffrwd waith y safoni data.

Ionawr 2018: Dechrau gweithio gyda grwpiau clinigol arbenigol ar adolygiad seiliedig ar dystiolaeth o'r asesiadau risg a flaenoriaethir.

Chwefror 2018: Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf bwrdd y prosiect.

Blwyddyn 2 (Ebrill 2018 - Mawrth 2019)

Ebrill - Hydref 2018: Yn ogystal â'r gyfarwydddeb gan y Cyfarwyddwyr Gweithredol Nyrsio, roedd angen consensws pellach ymhlith pob un o arweinwyr technegol/gwybodeg yr ymddiriedolaethau/byrddau iechyd er mwyn penderfynu ar y ffordd orau ymlaen o fewn amserlenni'r prosiect a'r cyfyngiadau cyllid referniw. Yn dilyn adolygiad o atebion mewnol y GIG yng Nghymru, cyrhaeddwyd consensws cenedlaethol yn y gweithgor technegol cenedlaethol i adeiladu ar adnodd dogfennau nyrsio presennol Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe fel yr adnodd cenedlaethol ar gyfer Cymru. Cafodd yr adnodd hwn ei ail-frandio fel y Cofnod Gofal Nyrsio i Gymru – Ysbytai. Cafodd yr argymhelliad hwn ei gymeradwyo gan fwrdd y prosiect.

Ionawr 2019: Dechreuodd y gwaith o ddatblygu'r Cofnod Gofal Nyrsio i Gymru ar y cyd â'r tîm datblygu meddalwedd ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe. Darparodd y prosiect ffurflen Asesiad Cleifion Mewnol sy'n Oedolion safonol i'w defnyddio ar draws lleoliadau gofal eilaidd, er mwyn gweithredu iaith nyrsio a ffurflen asesu gyson ledled Cymru.

Blwyddyn 3 (Ebrill 2019 – Mawrth 2020)

Gorffennaf 2019: Cododd gofyniad arall hwyr yn y broses, sef bod angen i nyrsys asiantaeth allu defnyddio'r Cofnod Gofal Nyrsio. Roedd y gwaith o ddatblygu hyn yn gymhleth. Er llwyddo i ddatblygu ateb, ychwanegodd at y pwysau a oedd eisoes yn rhan o'r gwaith datblygu, ac arweiniodd hynny at rywfaint o newidiadau a chyfaddawdu er mwyn sicrhau bod y prosiect yn cadw at yr amserlen, ac yn mynd yn fyw ym mis Medi 2019.

Awst 2019: Dechreuodd yr iteriad cyntaf ar gyfer treialu profiad defnyddwyr o'r Cofnod Gofal Nyrsio gyda swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol byrddau iechyd. Yn ystod y gwaith treialu, daeth problemau yn y feddalwedd i'r amlwg ac yn seiliedig ar yr adborth, gofynnwyd am rywfaint o fireinio yn y dyluniad neu ofynion newydd gan ddefnyddwyr, er mwyn gwella'r Cofnod Gofal Nyrsio. O ganlyniad, bu cytundeb ymhlith aelodau tîm y prosiect, gan gynnwys y swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol, a chynrychiolwyr technegol a chynrychiolwyr y prosiect, y dylid gohirio'r dyddiadau arfaethedig ar gyfer mynd yn fyw.

16 Medi 2019: Cafodd adroddiad eithrio, a oedd yn cynnwys dau opsiwn i'w hystyried, ei gyflwyno i fwrdd y prosiect. *Opsiwn A:* Cadw at y dyddiad ym mis Medi 2019 ar gyfer mynd yn fyw, gyda llai o nodweddion technegol a heb y gwaith mireinio a thrwsio y gofynnwyd amdano. *Opsiwn B:* Ymestyn y cyfnodau treialu i roi cyfle i gwblhau'r gwaith hwnnw. Cafodd Opsiwn B ei argymhell i fwrdd y prosiect, sef gohirio mynd yn fyw nes cyflwyno'r newidiadau y gofynnwyd amdanynt yn sgil yr iteriad cyntaf o dreialu gan ddefnyddwyr. Fe dderbyniwyd yr argymhelliad hwn gan fwrdd y prosiect.

26 a 27 Medi 2019: Cynhaliwyd dau weithdy gyda'r swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol i adolygu'r gwaith o fireinio'r Cofnod Gofal Nyrsio y gofynnwyd amdano.

Hydref 2019: Pennwyd yr ymdrech ddatblygu ar gyfer sicrhau y byddai'r gofynion sylfaenol a fyddai'n sicrhau y byddai'r adnodd yn gweithio mewn modd effeithiol yn cael eu cyflawni. Byddai angen 6 wythnos ychwanegol o ymdrech ddatblygu, yn ogystal â 3 wythnos ar gyfer treialu'r systemau cyn y gellid rhyddhau'r adnodd ar gyfer yr ail gylch o gael ei dreialu gan ddefnyddwyr. Roedd hyn yn golygu na fyddai'n bosibl iddo fynd yn fyw ym mis Tachwedd 2019.

- Cafodd "Cylchlythyr Iechyd Cymru - Asesiad cleifion mewnol sy'n oedolion ac asesiadau risg craidd wedi'u safoni'n genedlaethol" ei gyhoeddi ar 20 Awst 2019. Roedd y Cylchlythyr hwn yn amlinellu'r amserlen gweithredu y cytunwyd arni ar gyfer yr asesiadau risg craidd hyn sydd wedi eu safoni a'u cymeradwyo fel adnoddau cenedlaethol o ganlyniad i'r prosiect hwn. Bwriedir rhoi'r adnoddau asesu risg craidd ar gyfer maeth ar waith erbyn 30 Tachwedd 2019, a hynny ar fformat papur yn barod i ddechrau defnyddio'r ffurflen ddigidol yn y Cofnod Gofal Nyrsio. Gofynnir bod holl asesiadau risg craidd cam un yn cael eu gweithredu erbyn 1 Mai 2020.
- Penodi swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol yn yr holl fyrddau iechyd ac Ymddiriedolaeth GIG Felindre, gan sicrhau bod clinigwyr yn ganolog i'r gwaith o gynllunio meddalwedd a safonau.

- Rhestr wirio ddigidol sydd wedi ei safoni, er mwyn sicrhau bod nyrsys yn gallu rhyddhau cleifion mewn modd effeithiol ac effeithlon.
- Dull gweithredu cydweithredol ar gyfer dylunio technegol sydd wedi cynnwys cynrychiolwyr o'r holl fyrddau iechyd ac Ymddiriedolaeth GIG Felindre, gan ddarparu cyngor, arwain y gwaith dylunio technegol, a helpu i lunio'r argymhelliad i adeiladu ar Ateb Nyrsio Bwrdd Iechyd Abertawe Bro Morgannwg.
- Sefydlu gweithgor ar gyfer safonau gwybodaeth cenedlaethol i adolygu a safoni iaith a therminoleg nyrsio ledled Cymru. Mae hynny wedi creu methodoleg genedlaethol a fydd yn cael ei defnyddio i safoni rhagor o ddogfennau nyrsio.
- Ateb technegol newydd sy'n caniatáu i nyrsys asiantaeth ddefnyddio'r Cofnod Gofal Nyrsio. Mae hyn yn cynnwys cofnodi eu henwau, PIN a manylion shifftiau at ddibenion archwilio a llywodraethu gwybodaeth.
- Dyluniad sydd wedi ei gytuno'n genedlaethol ar gyfer ateb technegol i sicrhau y byddai busnes yn parhau fel arfer pe na bai'r Cofnod Gofal Nyrsio ar gael.
- Sicrhau bod dyluniad, ffurfweddiad, a'r defnydd o'r seilwaith sy'n lletya'r Cofnod Gofal Nyrsio yn cefnogi'r defnydd o ddogfennau cam un.
- Partneriaeth â'r byd academaidd drwy Ysgol Nyrsio Prifysgol Abertawe sy'n arwain y gwaith gwerthuso. Mae hyn wedi arwain at ddatblygu ar y cyd fethodoleg werthuso sy'n seiliedig ar dystiolaeth.
- Prototeip o e-ffurflen ar gyfer cofnodi arwyddion hanfodol yn ddigidol, yn seiliedig ar y ffurflen Sgoriau Rhybudd Cynnar Cenedlaethol. Mae'r prosiect yn ymchwilio i weld a oes angen i'r ffurflen ddigidol ar gyfer cofnodi arwyddion hanfodol fodloni gofynion rheoliadau dyfeisiau meddygol yr Asiantaeth Rheoleiddio Meddyginiaethau a Chynhyrchion Gofal Iechyd (MHRA).
- Cwblhau iteriad cyntaf treialu profiad y defnyddiwr o'r Cofnod Gofal Nyrsio. Er bod newidiadau mireinio wedi eu nodi, mae treialu'r cofnod wedi ysgogi brwdfrydedd a chyffro ym mysg swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol y byrddau iechyd a chydweithwyr nyrsio lleol.
- Ymgysylltu clinigol helaeth sydd wedi ysgogi brwdfrydedd a chymhelliant ymhlith y gymuned nyrsio i gychwyn ar y daith ddigidol hon.
- Cynllun adnoddau ar gyfer Llywodraeth Cymru, sy'n nodi'r cyllid y bydd ei angen i fwrw ymlaen â dogfennau cam dau pan ddaw cyllid y Gronfa Trawsnewid Ystadau a Thechnoleg (ETTF) i ben ar 31 Mawrth 2020. Mae'r prosiect wedi ymgysylltu â'r gymuned nyrsio i gytuno ar y gyfres nesaf o

ddogfennau nyrsio i gael eu safoni. Mae'r gwaith ar y safonau gwybodaeth eisoes yn mynd rhagddo.

Fel y dangosir uchod, mae seiliau cadarn yn eu lle, yn ogystal â'r mecanweithiau ar gyfer gweithredu'r Cofnod Gofal Nyrsio. Cynhaliodd tîm y prosiect asesiad dichonoldeb mewn perthynas â symud at y cam lle y byddai'r fersiwn bresennol yn mynd yn fyw i ddefnyddwyr, ond penderfynwyd y gellid colli brwdfrydedd a chymhelliant ymhlith y nyrsys a fyddai'n defnyddio'r Cofnod Gofal Nyrsio. Felly, paratowyd cynllun diwygiedig ar gyfer mynd yn fyw, sy'n cynnwys y gwaith o drwsio a mireinio meddalwedd a nodwyd yng nghylch cyntaf y treialu gan ddefnyddwyr:

Tabl 1: Y cerrig milltir diwygiedig ar gyfer y Cofnod Gofal Nyrsio yn mynd yn fyw

Cam	Dyddiad	Hyd
Datblygu	14 Hydref – 22 Tachwedd 2019	6 wythnos
Treialu systemau	25 Tachwedd – 13 Rhagfyr 2019	3 wythnos
Treialu gan ddefnyddwyr: yr ail iteriad	16 Rhagfyr 2019 – 17 Ionawr 2020	5 wythnos
Hyfforddiant ar gyfer gweithio ar y ward	20 – 31 Ionawr '20	2 wythnos
Mynd yn fyw	3 Chwefror – 20 Mawrth '20	7 wythnos
Gwerthuso	21 Mawrth – 17 Ebrill '20	4 wythnos

Mae *Digidoleiddio Dogfennau Nyrsio* yn brosiect tair blynedd. Mae amserlenni diwygiedig newydd y prosiect yn dangos y gall y prosiect darparu'r ateb ar gyfer Cymru gyfan cyn i gyllid y Gronfa Trawsnewid Ystadau a Thechnoleg sydd gan Lywodraeth Cymru ddod i ben ar 31 Mawrth '20.

Yn ystod y prosiect, dysgwyd nifer o wersi allweddol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Yr amser y mae'n ei gymryd i gyrraedd cytundeb cenedlaethol ar ateb technegol cyffredin. Dechreuodd y prosiect ym mis Ebrill 2017. Daethpwyd i gytundeb cenedlaethol ym mis Hydref 2018 (*18 mis*).
- Yr amser y mae'n ei gymryd i grwpiau arbenigol amlddisgyblaeth cenedlaethol gyrraedd cytundeb ar yr asesiadau risg craidd i'w mabwysiadu'n genedlaethol, ac i'r ymddiriedolaeth/y byrddau iechyd gytuno i'w defnyddio. Y dyddiad targed gwreiddiol oedd mis Awst 2018. Cafodd y gwaith ei gwblhau ym mis Ionawr 2019, ac roedd yr oedi wedi lleihau'r amser a oedd ar gael i ddatblygu'r feddalwedd.
- Gofynion hwyr a newydd yn dod i'r amlwg, megis y model ar gyfer mynediad gan nyrsys asiantaeth ac ateb technegol a fyddai'n caniatáu i fusnes barhau fel arfer, a oedd yn golygu bod angen lleihau'r nodweddion er mwyn mynd yn fyw ym mis Medi 2019. Fodd bynnag, roedd argymhelliad y swyddogion gwybodeg nyrsio clinigol i ohirio mynd yn fyw i ddefnyddwyr, yn caniatáu i nodweddion allweddol gael eu datblygu yn barod ar gyfer yr ail iteriad ar gyfer treialu profiad defnyddwyr, y bwriedir ei ddechrau ym mis Rhagfyr 2019.

Tracey Burke

Cyfarwyddwr Cyffredinol • Director General

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus
Education and Public Services Group

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Nick Ramsay AC

Cadeirydd, y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
SA99 1NA

20 Rhagfyr 2019

Annwyl Mr Ramsay

Diweddariad ar Werthusiad Llywodraeth Cymru o Ariannu Hyblyg

Rwy'n ysgrifennych atoch ynghylch llythyr yr Ysgrifennydd Parhaol ar 7 Tachwedd 2019, ar ôl iddi fod yng nghyfarfod eich Pwyllgor. Un o gamau gweithredu'r Ysgrifennydd Parhaol oedd anfon gwybodaeth bellach pan fyddai Adroddiad Gwerthuso'r Rhaglen Ariannu Hyblyg ar gael.

Comisiynwyd Wavehill Ltd i gynnal gwerthusiad rhwng mis Tachwedd 2018 a mis Hydref 2019, gyda'r nod o ddarparu gwybodaeth gadarn ac amserol ar weithredu, ac i ddeall sut y gallai dull ariannu hyblyg effeithio ar ganlyniadau yn y tymor hwy. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ar wefan Llywodraeth Cymru ar 22 Tachwedd 2019: <https://lyw.cymru/gwerthusor-rhaglen-ariannu-hyblyg-adroddiad-terfynol>.

Rwyf wedi atodi, er hwylustod i aelodau'r Pwyllgor, y Crynodeb Gweithredol o'r adroddiad terfynol. Mae'n amlinellu'r prif ganfyddiadau mewn perthynas ag awdurdodau lleol, rhanddeiliaid a Llywodraeth Cymru. Mae hefyd yn nodi casgliadau ac argymhellion ar gyfer Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a rhanddeiliaid. Yn achos Llywodraeth Cymru'n benodol, mae'r adroddiad yn argymhell y dylid:

- Symleiddio prosesau er mwyn sicrhau mwy o gysondeb;
- Adolygu gweledigaeth ac amcanion y dull ariannu hyblyg;
- Nodi mecanweithiau ar gyfer darparu cymorth parhaus er mwyn parhau i weithredu dulliau ariannu hyblyg ar lefel awdurdod lleol;

BUDDSODDWRYR | INVESTORS
MEWN POBL | IN PEOPLE

Parc Cathays • Cathays Park
Caerdydd • Cardiff
CF10 3NQ

Ffôn • Tel 0300 0258047
tracey.burke@lyw.cymru
Gwefan • website:
www.cymru.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- Ehangu'r ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol a sefydliadau cenedlaethol a rhanbarthol yn y sectorau gwirfoddol a chymunedol;
- Cynnal adolygiadau hunanasesu o gynnydd yn erbyn y 7 lens trawsnewid.

Y camau nesaf

Bydd yr holl argymhellion yn yr Adroddiad Gwerthuso Terfynol yn cael eu rhoi ar waith drwy gyfres o weithdai ar gyfer awdurdodau lleol a sefydliadau perthnasol o'r trydydd sector yn y Flwyddyn Newydd. Bydd y gweithdai hyn yn gyfle i fynd ati ar y cyd i lunio cynllun gweithredu i'w ystyried gan Fwrdd Gweithredu Cysoni Ariannol Llywodraeth Cymru, a fydd yn monitro'r broses o weithredu'r argymhellion.

Rydym hefyd wedi bod yn gweithio i ddatblygu un Grant Cymorth Tai mewn cydweithrediad â rhanddeiliaid. Mae'r thema digartrefedd sy'n rhedeg drwy'r grantiau blaenorol wedi caniatáu i ni ddatblygu diben a chwmpas cydlynol ar gyfer y grant, sydd wedi'u troi'n ganllawiau grant drafft. Daeth yr ymgynghoriad ffurfiol ar y canllawiau newydd i ben ar ddiwedd mis Tachwedd a bydd y canllawiau terfynol yn cael eu cyhoeddi yn y Flwyddyn Newydd.

Bydd y Fframwaith Canlyniadau, a nodwyd yn yr adroddiad, yn cael ei rannu â'r awdurdodau lleol ym mis Ionawr 2020. Cynhelir trafodaethau pellach â rhanddeiliaid rhwng mis Ionawr a mis Mawrth, er mwyn cynllunio ar y cyd y broses ar gyfer gweithredu'r Fframwaith Canlyniadau o fis Ebrill 2020.

Rwy'n gobeithio bod yr wybodaeth hon yn ddigonol. Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch yn fawr i'r Pwyllgor am eu hamser a'u diddordeb yn y maes hwn.

Yn gywir

Tracey Burke

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL:

54/2109

DYDDIAD CYHOEDDI:

22/11/2019

Gwerthusiad o'r Rhaglen Ariannu Hyblyg: adroddiad terfynol

Gwerthusiad o'r Rhaglen Ariannu Hyblyg: Adroddiad Terfynol
Simon Tanner, Oliver Allies, Louise Starks

Wavehill Ltd

Barn yr ymchwilwyr a fynegir yn yr adroddiad hwn, ac nid barn Llywodraeth
Cymru o reidrwydd

Am wybodaeth bellach, cysylltwch â:

Sara Ahmad

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: ymchwilcyfiawndercymdeithasol@llyw.cymru

Crynodeb Gweithredol

Ariannu Hyblyg

Mae'r adroddiad hwn yn darparu canfyddiadau cam olaf gwerthusiad o ddull Ariannu Hyblyg, a gynhaliwyd rhwng mis Tachwedd 2018 a mis Tachwedd 2019. Mae'n ychwanegu at adroddiad interim a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2018 (Llywodraeth Cymru, 2018d) a oedd yn nodi argraffiadau cynnar o ddarpariaeth gychwynnol dull Ariannu Hyblyg, a arweiniwyd gan awdurdodau lleol braenaru yn bennaf (gweler isod am fanylion).

Ariannu Hyblyg yw'r dull cyfredol¹ a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru sy'n galluogi awdurdodau lleol i fabwysiadu ffordd fwy strategol o ddarparu ymyrraeth gynnar, gweithgarwch atal a chymorth. Mae'n ceisio cynnig y cyfle i awdurdodau lleol ddefnyddio gwahanol grantiau ar gyfer gweithgarwch ymyrraeth gynnar, atal, a chymorth er mwyn cydweithio, gyda'r nod o gynnig mwy o ymreolaeth i awdurdodau lleol wrth ddarparu gwasanaethau, yn enwedig mewn perthynas â chomisiynu a chynllunio ar y cyd, er mwyn cynorthwyo'r canlyniadau i breswylwyr lleol mewn ffordd well.

Aeth saith awdurdod lleol braenaru yng Nghymru, a oedd wedi enwebu eu hunain, ati i brofi dull newydd yn ystod blwyddyn ariannol 2018/19: Conwy, Caerdydd, Casnewydd, Torfaen, Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, a Merthyr Tudful, yn ogystal â Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Cwm Taf². Roedd gan yr awdurdodau braenaru hyn hyblygrwydd llwyr (100% o'r gyllideb) ar draws 10 rhaglen a gyfunwyd dan un grant mewn dull peilot. At hynny, roedd Ariannu Hyblyg wedi cynnig hyblygrwydd estynedig i'r 15 awdurdod lleol yng Nghymru a oedd yn weddill ('awdurdodau lleol nad ydynt yn awdurdodau braenaru'), i symud gwerth 15% o'r cyllid ar draws pum grant (Llywodraeth Cymru, 2017) — gweler Tabl 1 am fanylion y rhaniad rhwng awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad oeddent yn awdurdodau braenaru. Yn ogystal, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ym mis Hydref 2017

---

¹ Yn yr adroddiad interim, cyfeiriwyd at Ariannu Hyblyg fel rhaglen. Yn hytrach, dull gweithredu yw Ariannu Hyblyg sy'n defnyddio amrediad o fecanweithiau ariannu er mwyn hwyluso newid o ran y ffordd y mae awdurdodau lleol ar draws Cymru yn ariannu EIPS. Felly, trwy gydol yr adroddiad, bydd y testun yn cyfeirio at ddull Ariannu Hyblyg er mwyn cyfeirio at y mecanweithiau ariannu lluosog y mae awdurdodau lleol yn eu hadolygu a'u diwygio er mwyn ariannu'r ddarpariaeth cymorth allweddol hon ar gyfer eu preswylwyr.

² Yn cydweithio gyda Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf.

(Llywodraeth Cymru, 2017) y byddai'r lefelau ariannu ar gyfer Cefnogi Pobl yn cael eu cynnal yn unol ag ymrwymadau cyllideb 2017/18.

Tabl 1: Grantiau a gynhwyswyd yn null Ariannu Hyblyg 2018/19

Awdurdodau braenaru (hyblygrwydd gyda 100% o'r arian)	Awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru (hyblygrwydd gyda 15% o'r arian)
<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol ymhlith Pobl Ifanc • Gofal Plant a Chwarae (Gofal Plant y Tu Allan i Ysgol yn flaenorol) • Atal Digartrefedd • Gorfodi Rhentu Doeth Cymru (Byw'n Annibynnol yn flaenorol) • Cronfa Dydd Gŵyl Dewi • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol)

Mewn cyhoeddiad Gweinidogol a wnaethpwyd ar 3 Hydref 2018, cadarnhawyd y byddai Llywodraeth Cymru yn symud ymlaen gyda'r gwaith darparu trwy gyfrwng dull Ariannu Hyblyg a fyddai'n cynnwys dau grant, sef Grant Plant a Chymunedau (CCG) a Grant Cymorth Tai (HSG), a fyddai'n gweithredu ar draws y 22 awdurdod lleol yng Nghymru o fis Ebrill 2019 – gweler Tabl 2 am y ffordd y rhennir rhaglenni ariannu rhwng CCG a HSG.

Tabl 2: Grantiau a gaiff eu cynnwys yn CCG a HSG

CCG	HSG
<ul style="list-style-type: none"> • Dechrau'n Deg • Teuluoedd yn Gyntaf • Y Gronfa Waddol • Hybu Ymgysylltiad Cadarnhaol ymhlith Pobl Ifanc • Gofal Plant a Chwarae (Gofal Plant y Tu Allan i Ysgol yn flaenorol) • Cronfa Dydd Gŵyl Dewi • Cymunedau am Waith a Mwy (y Grant Cyflogadwyedd yn flaenorol) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi Pobl • Atal Digartrefedd • Gorfodi Rhentu Doeth Cymru (Byw'n Annibynnol yn flaenorol)

Nodau'r gwerthusiad a'r dull

Ym mis Ebrill 2018, yn dilyn ymarfer tendro cystadleuol, comisiynwyd Wavehill gan Lywodraeth Cymru i gynnal gwerthusiad annibynnol o ddull Ariannu Hyblyg. Nod y gwaith gwerthuso yw cynnig gwybodaeth gadarn ac amserol am y gweithrediad, gan ddeall sut y bydd dull Ariannu Hyblyg yn effeithio ar gyflawni canlyniadau yn y tymor hwy.

Coladwyd cyfoeth o wybodaeth o'r 58 cyfweiliad a gynhaliwyd gyda chynrychiolwyr y tîm Cydweddu Ariannu (y tîm Pontio Ariannu yn flaenorol) ac arweinwyr grant mewn awdurdodau lleol (awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru), yn ogystal â gyda Llywodraeth Cymru, partneriaid a rhanddeiliaid. Mae gwaith adolygu polisi a llenyddiaeth a gweithdai a fu'n adolygu'r dewisiadau o ran Fframwaith Canlyniadau ar gyfer y rhaglen, wedi ychwanegu at hyn.

Prif ganfyddiadau

Awdurdodau lleol a rhanddeiliaid

- Mae'r cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth ddarparu dull Ariannu Hyblyg yn parhau i fod yn amrywiol, er y llwyddwyd i sicrhau cynnydd o'r sefyllfa a nodwyd gan yr adroddiad interim ym mis Hydref 2018, a cheir enghreifftiau ar draws awdurdodau o swyddogion o'r 10 rhaglen wreiddiol yn cyfarfod er mwyn cynllunio a chyd-gomisiynu/cyd-ariannu darpariaeth.
- Mae'r enghreifftiau hyn yn llawer mwy tebygol o gael eu gweld wrth ddatblygu a gweithredu seilwaith a fframweithiau er mwyn cynorthwyo darpariaeth Ymyrraeth Gynnar a Chymorth Atal (EIPS) nag mewn datblygiadau yn y gwasanaethau, lle y gwelir llai o enghreifftiau. Ar hyn o bryd, mae nifer yr enghreifftiau o ddefnyddwyr gwasanaeth yn profi gwasanaethau gwell o ganlyniad i'r newidiadau a wneir dan ddull Ariannu Hyblyg yn gyfyngedig, sy'n golygu ei bod yn ddyddiau cynnar iawn i'r datblygiadau er mwyn gweld newidiadau yn digwydd.
- Wrth ystwytho'r trefniadau ariannu mewn awdurdodau braenaru a defnyddio'r cronfeydd rhaglen hyn mewn ffordd hyblyg yn 2018/19, gwelwyd tua 1–4% o gyfanswm cronfeydd y rhaglen yn cael eu symud rhwng gwahanol raglenni. Gwelwyd hyn yn digwydd amlaf gyda'r trefniadau ariannu ar gyfer rhaglenni

Cefnogi Pobl, Teuluoedd yn Gyntaf, Dechrau'n Deg, Atal Digartrefedd, a Chymunedau am Waith a Mwy.

- Mewn awdurdodau lleol, mae'r enghreifftiau mwyaf nodedig lle y gwelwyd cynnydd yn cael ei sicrhau yn cynnwys:
  - mwy o wybodaeth ac ymwybyddiaeth o nodau, amcanion a natur y gwaith o ddarparu'r 10 grant a gaiff eu cynnwys yn CCG (7) a HSG (3)
  - enghreifftiau cynyddol o gydweithio neu ymgysylltu ar draws grantiau, a thrafodaeth am y cyfleoedd i wneud hyn
  - datblygu swyddogaethau cefn swyddfa, comisiynu, caffael, TG a systemau data
  - mapio dulliau presennol er mwyn darparu gwasanaeth i nodi dyblygu posibl ar draws grantiau ac unrhyw fylchau o ran yr hyn sydd ar gael
  - rhywfaint o weithgarwch ail-gomisiynu a datblygu gwasanaeth newydd yn cael ei wneud, er gwaethaf y rhwystrau ariannol a chytundebol i rywfaint o weithgarwch ail-gomisiynu
  - adroddwyd am fanteision wrth gynorthwyo defnyddwyr gwasanaeth yn gyflymach wrth gychwyn ac wrth orffen gyda chynnig gwasanaeth mwy cydgysylltiedig, er bod yr effeithiau disgwyltiedig yn fwy tebygol ym mlwyddyn ariannol 2019/20, neu hyd yn oes o fis Ebrill 2020.
- Mae'r dull un grant ar gyfer HSG wedi dangos canlyniadau cadarnhaol hefyd trwy ddatblygiad y cynllun a thrwy gydgyhyrchu canllawiau unigol newydd ynghylch HSG, dulliau y cytunwyd arnynt er mwyn asesu anghenion, cynllunio strategol ac adolygiadau o ddarpariaeth gwasanaethau, cydweithio a gwaith cydweithredol, a nodi ffrydiau ariannu ychwanegol, sydd wedi deillio o amrediad o waith partneriaeth a gwaith ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, y trydydd sector, a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig.
- I fwyafrif yr awdurdodau lleol (18), mae'n rhy gynnar o hyd i allu nodi a yw dull Ariannu Hyblyg yn cael effaith ar arfer gwaith neu'r gwasanaethau y mae preswylwyr lleol yn eu cael. I fwyafrif yr awdurdodau lleol (awdurdodau braenaru ac awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru), gwelir cydnabyddiaeth bod

llawer mwy i'w wneud o hyd, gan gynnwys archwilio datblygiad (pellach) datblygu'r gweithlu a threfniadau comisiynu ar y cyd.

- Nodweddir yr enghreifftiau cryfaf o gynnydd gan ddulliau Ariannu Hyblyg sy'n seiliedig ar weledigaeth glir a gweithgareddau cynllunio a dylunio manwl er mwyn pennu model darparu lleol sy'n canolbwyntio ar atebolrwydd ac arweinyddiaeth drawsnewidiol.
- Mae pum awdurdod lleol wedi sicrhau cynnydd da, neu'n dechrau sicrhau cynnydd da o leiaf. Yn yr ystyr hwn, mae cynnydd da yn nodi awdurdodau lleol sydd wedi pennu gweledigaeth glir a chynllun strategol er mwyn cynnig sylfaen i'w dull Ariannu Hyblyg, a chaiff hyn ei gynorthwyo gan drefniadau cydweithio sy'n dod i'r amlwg, strwythurau atebolrwydd clir, a rhai arwyddion cynnar y gallai fod yn haws i ddefnyddwyr gwasanaeth fanteisio ar wasanaethau sy'n berthnasol i'w hanghenion penodol.
- Mae grŵp pellach (o 12 awdurdod) yn dechrau sefydlu adolygiadau a nodi ffyrdd y gallant symud darpariaeth Ariannu Hyblyg yn ei blaen trwy'r ddau grant (CCG a HSG). Mae'n debygol y byddant yn dechrau gweld rhai enillion effeithlonrwydd yn deillio o hyn, efallai trwy waredu dyblygu wrth ddarparu gwasanaeth, neu ddarpariaeth cymorth mwy integredig trwy gyfrwng llwybrau darparu unigol.
- Fodd bynnag, nid oes tri awdurdod³ wedi gwneud fawr iawn o gynnydd o ganlyniad i brinder staff a phwysau ehangach ar eu hadnoddau ac efallai bod angen cymorth ychwanegol ar yr awdurdodau hyn gan y tîm Cydweddu Ariannu yn Llywodraeth Cymru i'w helpu i symud ymlaen yn 2019/20.

---

³ Ni fu modd cynnal cyfweiliadau gyda dau awdurdod lleol; oherwydd y diffyg data cyfweld, nid ydym wedi gallu eu neilltuo i grŵp penodol, er ei bod yn annhebygol bod y cynnydd wedi bod yn dda.

Llywodraeth Cymru

- Mae swyddogion Llywodraeth Cymru (gan gynnwys aelodau o'r tîm Cydweddu Ariannu) yn cyfaddef eu bod 'ar daith' mewn perthynas ag Ariannu Hyblyg ac nad oes gweledigaeth gadarn ar gyfer y dull wedi cael ei chrisialu'n llawn eto.
- Ar y cyfan, mae arweinwyr rhaglen Llywodraeth Cymru yn gefnogol o gysyniad dull Ariannu Hyblyg, ond mae angen mwy o eglurder am ei ystyr o fewn Llywodraeth Cymru, y rolau a gyflawnir gan dimau rhaglen unigol a'r ffordd y caiff hyn ei gyfathrebu yn allanol.
- Mae aelodau'r tîm Cydweddu Ariannu yn awyddus i ailystyried prif weledigaeth dull Ariannu Hyblyg, a phan fo hynny'n briodol, ei hail-lunio er mwyn sicrhau ei bod yn cyd-fynd yn well gyda thimau polisi a ailstrwythurwyd yn ddiweddar.
- Mae swyddogion Llywodraeth Cymru (gan gynnwys y rhai yn y tîm Cydweddu Ariannu) yn nodi sialensiau wrth gydlynu a chyfleu negeseuon cyson ynghylch sut y dylai pob rhaglen weithredu o fewn CCG a HSG, ac mae hyn wedi gwneud eu tasgau mewn perthynas â gwaith yn fwy cymhleth, er bod HSG wedi sicrhau rhywfaint o gynnydd cadarnhaol wrth ddatblygu ei dogfennaeth ar ffurf canllawiau, a gyd-gynhyrchwyd gydag amrediad o randdeiliaid allanol gan gynnwys awdurdodau lleol, y trydydd sector, a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig.
- Mae sawl un o arweinwyr rhaglen Llywodraeth Cymru yn nodi bod nifer o awdurdodau lleol yn parhau i geisio cryn dipyn o arweiniad ganddynt ynghylch yr hyn y dylai rhaglenni fod yn ei wneud o fewn dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â chydweddu gyda CCG a HSG. Bu achlysuron pan fu angen datrys cyngor anghyson a roddwyd ynghylch dull Ariannu Hyblyg a'r ffordd y mae'n cydweddu gyda chanllawiau rhaglen.
- I Lywodraeth Cymru, gwelwyd sialensiau yn parhau. Mae'r tîm Cydweddu Ariannu wedi wynebu pwysau wrth ddarparu oherwydd trosiant staff, ac o ganlyniad, bu rheoli perthnasoedd gyda 22 awdurdod lleol yn anodd; er hyn, fodd bynnag, mae'r perthnasoedd wedi parhau i fod yn rhai cadarnhaol.

- Mae gwaith i'w wneud o hyd o fewn Llywodraeth Cymru er mwyn galluogi arweinwyr rhaglen i gydweithio'n agosach ac i fabwysiadu dulliau gweithredu mwy cyson wrth weithio gyda swyddogion arweiniol awdurdodau lleol (Ariannu Hyblyg a rhaglenni) er mwyn gweithredu dull Ariannu Hyblyg.

Casgliadau

- Mae'r cynnydd ers diwedd 2018 wedi bod yn ymwneud yn bennaf ag awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru yn sefydlu adolygiadau o wasanaethau, gan asesu eu dewisiadau rheoli a'u trefniadau llywodraethu, ac yn sefydlu fforymau os nad oeddent eisoes wedi cael eu sefydlu, lle y mae modd adolygu'r 10 grant sydd yn y rhaglen. Mae hyn yn adlewyrchu dulliau gweithredu a fabwysiadwyd gan yr awdurdodau braenaru wrth iddynt ddarparu ers dechrau'r rhaglen.
- Nid yr enghreifftiau ehangach ar draws awdurdodau o swyddogion o'r 10 rhaglen wreiddiol yn cynnull er mwyn cynllunio a chyd-gomisiynu/cyd-ariannu darpariaeth yw'r unig beth sy'n dangos cynnydd, fel y nodwyd gyda darpariaeth HSG yn arbennig, ond hefyd, gwelwyd awdurdodau yn dangos datblygiad mwyaf blaengar eu dulliau Ariannu Hyblyg mewn rhai enghreifftiau CCG.
- Mae'r gwaith a gyflawnwyd gan yr awdurdodau nad ydynt yn awdurdodau braenaru wedi hwyluso'r adolygiad o arfer darparu lleol ar gyfer EIPS a datblygiad dealltwriaeth o ddulliau eraill, ac mae'n helpu i gychwyn y broses o nodi'r dewisiadau ar gyfer cydweithio a'r potensial i integreiddio gwasanaethau.
- Mae pum awdurdod lleol (tri awdurdod braenaru a dau awdurdod nad ydynt yn awdurdodau braenaru) wedi sicrhau cynnydd arbennig o dda, fel y gwelwyd mewn tystiolaeth o strwythurau ffurfiol mewn perthynas â gweledigaeth, datblygiad cynllunio a dylunio, prosesau strwythuredig ar gyfer arweinyddiaeth ac atebolrwydd, a dulliau gweithredol ar gyfer cydweithio.
- Ymhellach, ceir enghreifftiau da yn barod yn 2018/19 o gyllid yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd hyblyg gan chwech o'r saith awdurdod braenaru gwreiddiol a mewn tri awdurdod nad ydynt yn awdurdodau braenaru (gweler Tabl 4.1). Yn yr awdurdodau hyn y gwelir y dystiolaeth gryfaf o weithgarwch cyfuno cyllidebau er mwyn cynorthwyo darpariaeth barhaus rhai gwasanaethau mewn

meysydd angen arbenigol, gan gynnwys trais domestig, iechyd meddwl, a chymorth i deuluoedd agored i niwed.

- Nodwyd enghreifftiau cyfyngedig o weithgarwch comisiynu ar y cyd, er bod mwyafrif (13) yr awdurdodau lleol yn ymchwilio i'r dewisiadau am hyn ar draws Ymyrraeth Gynnar, Atal, a Chymorth (EIPS) sy'n bodoli eisoes mewn ffordd weithredol, a chanfuwyd enghreifftiau ar gyfer cymorth trais domestig, rhianta, a darparu hyfforddiant.
- Gwelir tystiolaeth o gydweithio (gan gynnwys cyfarfodydd ar y cyd) ac adolygiadau gwasanaeth gan dimau rhaglen cyfunol ar draws y 10 rhaglen o fewn dull Ariannu Hyblyg, er bod strwythurau CCG a HSG yn parhau i fod ar wahân rhywfaint o hyd mewn rhai awdurdodau lleol (4), ac nid yw hyn wedi cael ei oresgyn eto. Mae dau awdurdod lleol yn nodi mai cydweithio fu'r maes amlycaf lle y cafwyd effaith o ganlyniad i'w dull Ariannu Hyblyg lleol, fel yr arsylwyd yn ein dadansoddiad o'r canfyddiadau cyfweld.
- Mae mwy o waith ar ôl i'w gyflawni ar draws amrediad o awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru er mwyn lleihau natur gyfnewidiol y cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth gyflawni dulliau Ariannu Hyblyg lleol, fel y gwelir yng nghanfyddiadau'r gwerthusiad. Y ffordd orau o fynd i'r afael â hyn yw trwy sicrhau bod awdurdodau wedi gwneud gwaith clir wrth ddatblygu gweledigaeth, gwaith dylunio a chynllunio cyswllt er mwyn cynnwys cynlluniau strategol a busnes, yn ogystal â defnyddio'r rhain i ddyllanwadu ar gynllun EIPS ar lefel lleol yn y pen draw. Yn ogystal, dylai gynnwys cyfleu unrhyw newidiadau yn ehangach i staff ar draws awdurdodau mewn ffordd effeithiol, fel bod y lefelau dealltwriaeth o amcanion ac ethos newid yn hysbys yn ehangach.
- Mae gofyn gwneud gwaith datblygu pellach hefyd er mwyn ffurfioli'r strwythurau atebolrwydd ac arwain mewn awdurdodau lleol er mwyn cynnig sylfaen i'r trawsnewid sy'n angenrheidiol i gynorthwyo dulliau Ariannu Hyblyg lleol ym mhob awdurdod.
- Mae'r meysydd hyn yn hollbwysig gan bod tystiolaeth lenyddol (DCLG, 2013a) yn awgrymu'n gryf bod ethos a gweledigaeth glir, yn ogystal â chymorth arwain uwch cadarn, yn elfennau allweddol er mwyn sicrhau llwyddiant wrth gyflawni trawsnewidiad fel yr un sy'n sail i'r dulliau lleol mwyaf llwyddiannus ar gyfer

Ariannu Hyblyg. Mae'r rhain yn feysydd y byddai modd rhoi pwyslais mwy penodol iddynt mewn adroddiadau monitro yn y dyfodol ar gais Llywodraeth Cymru.

- Yn ogystal, ym mhob awdurdod, beth bynnag fo'r cynnydd a gaiff ei sicrhau wrth gyflawni'r dull Ariannu Hyblyg lleol, bydd angen iddynt gael ffocws dwys ar ddatblygu'r gweithlu hefyd, ac ar y cymorth i staff er mwyn iddynt ymateb i rolau ac arferion gwaith newydd sy'n deillio o'r dull.
- Yn Llywodraeth Cymru, ceir angen penodol i wneud gwaith pellach mewn perthynas ag adolygu, a phan fo hynny'n briodol, er mwyn ailosod nod strategol Ariannu Hyblyg, gan gyfleu hyn i bob awdurdod lleol. Yn wir, byddai modd cydweithio gydag awdurdodau lleol er mwyn cydgynhyrchu hyn i gynorthwyo gweithgarwch lle y bydd awdurdodau lleol yn ymgysylltu â gwaith yn y dyfodol ynghylch dull Ariannu Hyblyg.
- Ceir ymdeimlad sylfaenol o amheuaeth o hyd bod y naratif a gaiff ei ganlyn gan y newidiadau yn un lle y gwelir cyfanswm y cyllid cyffredinol ar gyfer grwpiau agored i niwed yn cael ei leihau, neu y gwelir y canlyniad nas fwriadwyd y gallai cydweddu grantiau olygu bod ffocws y cyllid yn symud i ffwrdd o grwpiau llai 'poblogaidd yn wleidyddol'. Law yn llaw â hyn, gwelir 'pocedi' o 'weithio mewn seilos' yn parhau, lle y mae timau rhaglen (mewn awdurdodau lleol ar y cyfan) yn ynysu eu hunain o newidiadau sy'n cael eu cymell trwy ddulliau Ariannu Hyblyg lleol.
- Mae angen i Lywodraeth Cymru roi amser i ddarpariaeth dull Ariannu Hyblyg gael ei ddatblygu ymhellach ar draws pob awdurdod lleol yn ystod gweddill 2019/20, trwy gyfrwng cymorth gan awdurdodau mwy datblygedig. Bydd hyn yn galluogi dulliau gweithredu i ymwreiddio yn fwy, gan helpu i gynorthwyo'r gweithgarwch cyflwyno parhaus o fis Ebrill 2020. Mae'n bwysig i awdurdodau lleol nad yw'n ymddangos bod eu hymdrechion hyd yn hyn yn wastraff trwy gyfrwng unrhyw newidiadau pellach, neu ddiwygiadau, i'r polisi, a bod yr ymrwymadau a wnaethpwyd yn y cyhoeddiad Gweinidogol ym mis Hydref 2018 i gynnal y gwaith ar y dull tan ddiwedd tymor y Cynulliad hwn yn cael eu bodloni.

- Byddai modd cyfiawnhau cynnig cymorth a dirnadaeth bellach i'r awdurdodau hynny sydd wedi sicrhau llai o gynnydd/y cynnydd lleiaf gan Lywodraeth Cymru a chan awdurdodau lleol eraill y mae eu gwaith cyflawni yn fwy datblygedig. Yn wir, mae pob awdurdod yn awyddus i ddysgu hyd yn oed yn fwy gan yr awdurdodau braenaru, a byddai mecanweithiau er mwyn darparu dirnadaeth a gwybodaeth o'r fath yn cael eu croesawu'n fawr.

Argymhellion

Mae'r argymhellion yn nodi meysydd allweddol lle y mae dirnadaeth yn cynnig rhai persbectifau defnyddiol ynghylch dylanwadu ar weithrediad a darpariaeth barhaus dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â'r camau nesaf ar gyfer unrhyw waith gwerthuso yn y dyfodol.

Llywodraeth Cymru

- 1) Ymchwilio i'r gwaith o symleiddio prosesau er mwyn hwyluso mwy o gysondeb ar draws y 10 rhaglen a gaiff eu cynnwys yn null Ariannu Hyblyg, gan gydnabod bob amser y natur amrywiol a'r cywirdeb o ran y rhaglen sy'n ofynnol ar draws y 10 rhaglen.
- 2) Adolygu gweledigaeth ac amcanion dull Ariannu Hyblyg er mwyn gallu ail-lunio ei weledigaeth ar gyfer y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir, a gaiff ei hwyluso gan dull cydgynhyrchu o weithio gydag awdurdodau lleol a rhanddeiliaid allanol.
- 3) Nodi mecanweithiau er mwyn darparu cymorth parhaus ar gyfer gweithrediad parhaus dulliau Ariannu Hyblyg ar lefel awdurdod lleol, gan fanteisio ar wersi a ddysgwyd o waith gwerthuso ac arfer. Dylid cyflawni hyn trwy gyfrwng rhaglen gyson o ddiweddariadau a gwybodaeth sy'n amlygu'r ffordd orau o sicrhau llwyddiant efallai, gan bwysleisio pwysigrwydd gweledigaeth, gwaith dylunio a chynllunio cadarn, dull atebolrwydd ac arweinyddiaeth wedi'i ffurfioli, a ffocws penodol ar nodi strwythurau sy'n hwyluso cydweithio, gyda chymorth rhaglen datblygu'r gweithlu wedi'i thargedu.
- 4) Ymestyn gweithgarwch ymgysylltu gyda rhanddeiliaid allanol (gan gynnwys cyrff cynrychioliadol a sefydliadau Sector Gwirfoddol a Chymunedol (VCS)

cenedlaethol a rhanbarthol), yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â darparu CCG a HSG yn uniongyrchol, er mwyn hwyluso cyfleoedd cydweithio pellach.

- 5) Dylai timau Llywodraeth Cymru sy'n gysylltiedig gyda dull Ariannu Hyblyg gynnal adolygiadau hunanasesu o'r cynnydd yn erbyn y 7 Lens Trawsnewid er mwyn nodi camau gweithredu pellach i'w cymryd, ac fel mecanwaith er mwyn monitro eu cynnydd parhaus.

Awdurdodau lleol a rhanddeiliaid

- 1) Dylai awdurdodau lleol adolygu a diwygio, pan fo hynny'n briodol, gweledigaeth, cynllun a dyluniad eu dull Ariannu Hyblyg lleol er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn berthnasol yn lleol, yn ogystal ag ymgynghori â rhanddeiliaid lleol fel rhan o'r gwaith hwn.
- 2) Dylid ffurfioli modelau cydweithio a'u hadolygu'n rheolaidd er mwyn nodi cyfleoedd i ddatblygu ac ymestyn amrediad y partneriaid a'r rhanddeiliaid (mewnol ac allanol) y maent yn eu cynnwys.
- 3) Dylai awdurdodau lleol fynd ati mewn ffordd weithredol i adolygu ffyrdd o fabwysiadu dull ffurfiol a chyson tuag at gyfuno cyllidebau, yn ogystal ag ymgysylltu rhanddeiliaid lleol mewn gwaith o'r fath.
- 4) Dylai awdurdodau lleol fynd ati mewn ffordd weithredol i geisio cyfleoedd i gydweithio gydag awdurdodau braenaru ac awdurdodau cyfagos er mwyn rhannu dirnadaeth ac arfer da.
- 5) Dylai awdurdodau lleol a rhanddeiliaid lleol fwrw ymlaen gydag adolygiadau hunanasesu lleol o'r cynnydd yn erbyn y 7 Lens Trawsnewid er mwyn nodi camau pellach i'w cymryd, ac fel mecanwaith er mwyn monitro eu cynnydd parhaus.

Cynnal gwaith gwerthuso yn y dyfodol sy'n:

- 1) Asesu'r effaith y gallai dulliau gweithredu amgen tuag at ddarparu EIPS fod yn ei chael ar y canlyniadau yn y tymor canolig a'r tymor hir mewn awdurdodau lleol
- 2) Adolygu effeithiau a chanlyniadau pellach darparu dull Ariannu Hyblyg, yn ogystal â'r mecanweithiau, y prosesau, a'r rolau a gyflawnir gan strwythurau rhanddeiliaid rhanbarthol gan gynnwys Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (PSBs), Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol, a Byrddau Rhaglen Rhanbarthol o'u mewn
- 3) Nodi a yw defnyddwyr gwasanaeth wedi profi effeithiau o ran darparu gwasanaethau a pha rannau cyflawni sydd fwyaf tebygol o sicrhau canlyniadau cadarnhaol
- 4) Profi effeithlonrwydd y Fframwaith Canlyniadau ar gyfer dull Ariannu Hyblyg ac sy'n nodi diwygiadau pellach pan fo hynny'n briodol.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Tachwedd 2019 - Papur Tystiolaeth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Ymchwiliad i Blant a Phobl Ifanc sydd wedi bod mewn gofal

Diben

Mae'r papur hwn yn rhoi tystiolaeth ychwanegol ym mis Tachwedd 2019 i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus o wariant a gwerth am arian gwasanaethau cyhoeddus ar gyfer plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal a'r camau sy'n cael eu cymryd ledled Llywodraeth Cymru i wella canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Cyflwyniad

Mae Llywodraeth Cymru yn croesawu'r cyfle i ddarparu tystiolaeth bellach i Ymchwiliad y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i Blant a Phobl Ifanc sydd wedi bod mewn gofal. Mae'r papur tystiolaeth hwn yn diweddar ymateb 17 Ionawr 2019 i adroddiad mis Tachwedd 2018 gan y Pwyllgor a llythyr 5 Mawrth 2019 at y Pwyllgor yn egluro ymatebion y Llywodraeth i'w argymhellion. Mae hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am lythyr mis Tachwedd 2016 Llywodraeth Cymru at y Pwyllgor.

Cyd-destun

Mae Symud Cymru Ymlaen yn ymrwymo Llywodraeth Cymru i "archwilio ffyrdd o sicrhau bod plant sy'n derbyn gofal yn mwynhau'r un cyfleoedd mewn bywyd â phlant eraill, a diwygio'r ffordd y gofelir amdanynt os oes angen". Atgyfnerthir hyn yn *Ffyniant i Bawb*, gyda gofal cymdeithasol yn un o'r pum maes blaenoriaeth. Mae camau gweithredu i:

- godi cyrhaeddiad addysgol a gwella cyfleoedd bywyd plant mewn gofal, gan fabwysiadu dull sy'n canolbwyntio ar y plentyn, trwy gydweithrediad rhwng addysg, gwasanaethau cymdeithasol ac eraill.
- cryfhau gwasanaethau ar ffiniau gofal er mwyn rhoi cymorth amserol i deuluoedd er mwyn lleihau'r niferoedd sydd angen darpariaeth gofal a darparu cymorth yn y cyfnod pontio ôl-16 allweddol er mwyn sicrhau mynediad at addysg bellach, swyddi a thai i bawb sy'n gadael gofal.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod y fframwaith y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus yng Nghymru gydweithio oddi tano er mwyn gwella llesiant Cymru, gan weithio mewn ffordd integredig a chydweithredol, ymgysylltu â phobl a chymunedau i ystyried y tymor hir a helpu i atal problemau rhag codi neu waethygu. Rydym yn gwybod nad yw canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn cymharu'n ffafriol â'u cyfoedion. Maent yn llai tebygol o ennill cymwysterau addysgol da, mae ganddynt fwy o anghenion o ran iechyd a thai ac maent yn fwy tebygol o gamddefnyddio sylweddau a dod i gysylltiad â'r system cyfiawnder troseddol.

Mae'r Prif Weinidog wedi tynnu sylw at ei bryderon ynghylch nifer cynyddol y plant sy'n derbyn gofal yng Nghymru. Mae'n glir bod gormod o blant yn cael eu tynnu o'u teuluoedd a'u rhoi yn y system gofal, ac mae wedi gosod y blaenoriaethau canlynol:

- Lleihau nifer y plant sy'n cael eu tynnu o'u teuluoedd,
- Lleihau nifer y plant a leolir y tu allan i'w sir,
- Lleihau nifer y plant a leolir y tu allan i Gymru; a,
- Lleihau nifer y plant sy'n cael eu tynnu o'u rhieni sydd ag anabledd dysgu.

Ar draws y DU, mae cydnabyddiaeth yn parhau o'r pwysau sy'n cael ei roi ar y systemau lles plant a chyfiawnder teuluol. Dros y degawd diwethaf, rydym wedi gweld cynnydd graddol yn nifer y plant sy'n derbyn gofal yng Nghymru a ledled y DU.

Ar 31 Mawrth 2019, roedd 6,846 o blant yn derbyn gofal, cynnydd o 439 (7%) o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae hyn ar gyfradd o 109 fesul 10,000 o'r boblogaeth o dan 18 oed, 7 pwynt canran yn uwch nag yn 2017-18. O'r rhain, cafodd 4,435 eu lleoli i ffwrdd o'u teulu neu eu perthnasau biolegol. Roedd gostyngiad o 2% yn nifer y plant a ddechreuodd dderbyn gofal yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Dyma'r ail flwyddyn yn olynol i nifer y plant sy'n dechrau derbyn gofal ostwng; bu gostyngiad o 3% y llynedd, gan adlewyrchu buddsoddiad Llywodraeth Cymru mewn atal ac ymyrraeth gynnar.

I'r gwrthwyneb, yn ystod yr un cyfnod, gadawodd 3% yn llai o blant ofal o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (1,678). Lleolwyd cyfanswm o 1,063 o blant sy'n derbyn gofal gyda rhieni neu'r rhai â chyfrifoldeb rhiant. Mae'r cyfraddau plant sy'n derbyn gofal yn amrywio ar draws awdurdodau lleol yng Nghymru ac, er eu bod yn cyfateb i lefelau amddifadedd fel arfer, mae rhai awdurdodau â lefelau sylweddol o amddifadedd sydd â chyfraddau plant sy'n derbyn gofal cymharol isel, ac mae'r awdurdod lleol â'r gyfradd uchaf tua cyfartaledd Cymru ar gyfer amddifadedd¹.

Bydd y Pwyllgor yn ymwybodol o'r amrywiaeth o adroddiadau sy'n tynnu sylw at faterion yn ymwneud â'r niferoedd cynyddol o blant sy'n derbyn gofal a'r defnydd cynyddol o orchmynion gofal sy'n achosi pwysau o fewn y gwasanaethau cymdeithasol a'r systemau llys. Mae ymchwil Cordis Bright², y Child Welfare Inequalities Project³, y Care Crisis Review⁴, ymchwil Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru⁵, ymchwil Born into Care⁶, yr Adolygiad Cyfiawnder Teuluol wedi'i Dargedu⁷ a'r Comisiwn ar Gyfiawnder yng Nghymru⁸ i gyd wedi dadansoddi'r ffactorau sy'n cyfrannu at y cyfraddau gofal uchel yng Nghymru.

¹ <https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2019-10/children-looked-after-local-authorities-april-2018-march-2019-964.pdf>

² <https://www.cordisbright.co.uk/admin/resources/all-wales-heads-of-childrens-services-research-on-differences-in-lac.pdf>

³ <https://www.coventry.ac.uk/globalassets/media/global/08-new-research-section/16469-17-cwip---briefing-2-final.pdf>

⁴ https://www.frg.org.uk/images/Care_Crisis/CCR-FINAL.pdf

⁵ <https://www.wcpp.org.uk/publication/analysis-of-the-factors-contributing-to-the-high-rates-of-care-in-wales/>

⁶ <https://www.nuffieldfjo.org.uk/resource/born-into-care-wales>

⁷ <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-08/tystiolaeth-atodol-llywodraeth-cymru-ir-comisiwn-ar-gyfiawnder-yng-nghymru-cyfiawnder-teuluol.pdf>

⁸ <https://llyw.cymru/adroddiad-comisiwn-ar-gyfiawnder-yng-nghymru>

Mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod darparu gofal diogel a phriodol i blant yn rhoi pwysau sylweddol ar awdurdodau lleol o ran cost. Roedd dros 16,000 o blant yn derbyn cymorth gan wasanaethau plant ar 31 Mawrth 2018. Ar 31 Mawrth 2019, roedd 71% o blant sy'n derbyn gofal wedi'u lletha mewn lleoliadau gofal maeth, ac roedd tua 7% o blant sy'n derbyn gofal wedi'u lleoli mewn lleoliadau preswyl. Bydd gan y plant eraill drefniadau eraill megis lleoliadau gyda rhieni neu fabwysiadu.

Gwariwyd cyfanswm o £659 miliwn ar yr holl wasanaethau plant a theluoedd yn 2018-19. O hyn, gwariwyd bron hanner (£311 miliwn) gan awdurdodau lleol ar blant sydd wedi bod mewn gofal, £127 miliwn ar leoliadau maeth a £95 miliwn ar leoliadau gofal preswyl (ac eithrio lleoliadau diogel). Mae lleoliad llety diogel yn Hillside yn costio tua £980 y noson.

Mae argymhellion y Pwyllgor i'w gweld isod ac, o dan bob un, rhoddir diweddariadau ar gynnydd lle bo hynny'n briodol.

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddatblygu cyfres o ddangosyddion i asesu'r canlyniadau ar gyfer plant sydd wedi bod mewn gofal a sicrhau eu bod yn adlewyrchu'r pethau hynny sy'n bwysig i bobl ifanc. Rhaid i safbwyntiau pobl ifanc fod yn rhan annatod o'r broses o ffurfio, llywio a gwerthuso'r rhain, a dylent gael eu llywio'n uniongyrchol gan waith Grŵp Cynghori'r Gweinidog ac unrhyw werthusiad o arolwg Bright Spots.

Rydym yn cydnabod bod angen gwell data arnom er mwyn deall profiadau a chanlyniadau plant sydd wedi bod mewn gofal ac mae hyn wedi bod yn flaenoriaeth allweddol wrth lywio ein gwaith ar y Fframwaith Perfformiad a Gwella newydd ar gyfer awdurdodau lleol. Caiff y fframwaith newydd hwn ei lansio ar 1 Ebrill 2020 a bydd yn newid y ffordd mae awdurdodau lleol yn casglu a defnyddio data a thystiolaeth fel ei fod yn sbarduno gwelliannau ar draws gwasanaethau cymdeithasol ac yn gwella canlyniadau llesiant.

Ar gyfer plant sydd wedi bod mewn gofal, bydd y fframwaith yn cynnwys cyfres o ddata metrig newydd a fydd yn canolbwyntio ar gyfanswm y plant a symudiadau'r plant hynny drwy'r system gofal cymdeithasol, a bydd cyflwyno dull newydd o ymdrin â'r Arolwg Dinasyddion yn cael ei gomisiynu yn barod i'w lansio ym mis Ebrill 2021. Bydd yr arolwg newydd yn casglu amrywiaeth o safbwyntiau gan blant am eu profiadau o ofal a chymorth a bydd yn sicrhau bod awdurdodau lleol yn defnyddio safbwyntiau plant i lywio gwelliant a newid fel rhan o'r dull newydd o ymdrin â data a thystiolaeth.

Bydd y Cyfrifiad Plant sy'n Derbyn Gofal a'r Cyfrifiad Plant sy'n Derbyn Gofal a Chymorth yn parhau, ac ni fyddant yn cael eu newid ar hyn o bryd.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod canlyniadau addysgol ar gyfer Plant sydd wedi bod mewn gofal yn cael eu mesur yn ôl "pellter a deithiwyd" ochr yn ochr â mesurau cyrhaeddiad, a gwerthuso effeithiolrwydd y Grant Datblygu Disgyblion o ran cael y canlyniadau hyn.

Daeth y trefniadau newydd ar gyfer y Grant Datblygu Disgyblion ar gyfer plant sy'n derbyn gofal, a ddatblygwyd ar y cyd gyda'r Consortia a'r Awdurdodau Lleol, i rym ym mis Ebrill 2019. Roedd hyn mewn ymateb i amryw o ffactorau, gan gynnwys canlyniadau TGAU siomedig plant sy'n derbyn gofal yn 2017, canfyddiadau ymddangosol o'r gwerthusiad annibynnol o blant sy'n derbyn gofal sydd bellach wedi'i gyhoeddi a'r argymhellion yn adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, On The Money?. Bwriedir i'r trefniadau newydd alluogi mwy o gysondeb cenedlaethol i sicrhau'r canlyniadau addysgol gorau i'r plant hyn.

Fel gyda phob elfen o'r Grant Datblygu Disgyblion, mae systemau ar waith i fonitro gweithrediad ac effaith plant sy'n derbyn gofal. Mae hyn yn cynnwys cyfarfodydd bob chwe wythnos rhwng swyddogion yn y Gyfarwyddiaeth Addysg, Eiriolwr Codi Cyrhaeddiad Llywodraeth Cymru a'r arweinwyr perthnasol yn y pedwar consortiwm addysg rhanbarthol, yn aml yn cynnwys ymweliad ag ysgol(ion) i weld effaith y Grant Datblygu Disgyblion yn ymarferol. Mae'r cyfarfodydd hyn yn rhan o'r gwaith monitro parhaus o weithrediad y trefniadau newydd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Wrth symud ymlaen, rydym eisiau sicrhau bod addysg plant sy'n derbyn gofal yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i adrannau addysg a gwasanaethau cymdeithasol. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid, gan gynnwys cynrychiolwyr o'r maes addysg, gwasanaethau cymdeithasol a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal i ystyried a datblygu blaenoriaethau addysg. Sefydlwyd gweithgor i ystyried potensial dulliau integredig o wella canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal mewn addysg, sef Ysgolion Rhithwir a'r gwaith arloesol yn Sir Gaerfyrddin. Nododd y gweithgor y blaenoriaethau addysg arfaethedig canlynol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal:

- Cysylltiadau ac arweinyddiaeth dosturiol
- Gofal ac addysg gyfannol
- Diwylliant ac ymarfer

Gan fyfyrir ar y blaenoriaethau a nodwyd gan y gweithgor, cytunodd y Gweinidog Addysg a'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol i ddefnyddio dull rhagweithiol, gydag un darn o waith yn cwmpasu'r holl flaenoriaethau. Eleni, rydym yn comisiynu gwaith yn ymwneud â modelau integredig megis Ysgolion Rhithwir a dull system gyfan, a byddwn yn defnyddio canlyniad y gwaith hwn i gyflwyno dull Cymru.

Argymhelliad 3

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai'r wybodaeth gyhoeddus am Grŵp Cyngori'r Gweinidog gael ei gwella ar wefan Llywodraeth Cymru i gynyddu atebolrwydd a chaniatáu gwaith craffu. Rydym yn argymhell y dylai'r canlynol gael eu cyhoeddi o leiaf:

- **Aelodaeth:**
- **Cofnodion cyfarfodydd, a**
- **Pherfformiad yn erbyn dangosyddion**

Ers ein hymateb ym mis Mawrth 2019, mae cynnydd sylweddol wedi'i wneud. Mae Gofal Cymdeithasol Cymru wedi datblygu porth dysgu a datblygu penodol ar ei wefan sy'n sôn am y rhaglen Gwella Canlyniadau i Blant. Mae'r wefan⁹ a lanswyd ar 9 Hydref yn ein digwyddiad cenedlaethol dysgu gan gymheiriaid, yn nodi manylion gweithgareddau eang y rhaglen, gan gynnwys dogfennau a gynhyrchwyd ac a gyhoeddwyd ac arferion da sy'n dod i'r amlwg i helpu i lywio datblygiad proffesiynol parhaus y rhai sy'n gweithio gyda phlant sydd wedi bod mewn gofal. Mae'r wefan yn parhau i ddatblygu, a bydd deunydd newydd yn cael ei ychwanegu ati o hyd. Mae aelodaeth Grŵp Cyngori'r Gweinidog ar y wefan, ynghyd ag adroddiad ar uchafbwyntiau cyfarfod Grŵp Cyngori'r Gweinidog ym mis Medi. Bydd adroddiadau ar uchafbwyntiau cyfarfodydd Grŵp Cyngori'r Gweinidog yn y dyfodol yn cael eu hychwanegu.

Mae Adroddiad Blynyddol ar y rhaglen Gwella Canlyniadau i Blant a rôl a gwaith Grŵp Cyngori'r Gweinidog wedi'i gynhyrchu a'i gyhoeddi ar wefannau Llywodraeth Cymru a Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae'r Adroddiad yn amlinellu blaenoriaethau, cyflawniadau a champau nesaf y rhaglen waith. Bu'n destun dadl lawn yn y Cyfarfod Llawn ar 26 Tachwedd.

Mae'r uchafbwyntiau allweddol yn yr Adroddiad Blynyddol yn cynnwys:

- sefydlu gwasanaethau ar ffiniau gofal ym mhob awdurdod lleol yng Nghymru;
- cyflwyno'r rhaglen Fyfyrio ledled Cymru
- cyflwyno deddfwriaeth i eithrio pawb sy'n gadael gofal rhag talu'r dreth gyngor
- sefydlu Cronfa Dydd Gŵyl Dewi
- pob math o ymchwil i fynd i'r afael â bylchau yn y dystiolaeth. Er enghraifft, ym mis Rhagfyr, byddwn yn cyhoeddi ymchwil bwysig ar nifer y plant a leolir mewn gofal i ffwrdd o'u rhieni sydd ag anabledd dysgu
- rhaglen waith ar Rianta Corfforaethol a drafodwyd mewn cyfarfod cabinet diweddar

Mae dangosyddion perfformiad yn gweithio fel a ddisgrifiwyd yn Argymhelliad 1 uchod.

---

⁹ <https://socialcare.wales/service-improvement/improving-outcomes-for-children-programme>

Argymhelliad 4

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu dadansoddiad o gostau lleoliadau asiantaethau annibynnol, gan archwilio'r gwahanol ganlyniadau dros fywyd plentyn a gyflwynir am y gost ychwanegol er mwyn creu sail dystiolaeth wybodus ar gyfer penderfyniadau i'r dyfodol yn y maes hwn.

Bydd ymchwil i gost lleoliadau a'r cysylltiad â chanlyniadau i blant yn rhan o astudiaeth ymchwil ehangach i lywio datblygiad dull strategol cenedlaethol o gomisiynu lleoliadau. Adroddir ar gynnydd ar hyn o dan Argymhelliad 6 isod.

Argymhelliad 5

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gynnal gwerthusiad o fynychder ac effeithiolrwydd adolygiadau diwedd lleoliad, gyda ffocws penodol ar effaith adolygiadau o'r fath ar y plentyn dan sylw.

Os bydd lleoliad yn newid, er enghraifft, symud lleoliad neu leoliad yn chwalu, dylid cychwyn adolygiad o gynllun gofal a chymorth y plentyn fel arfer rheolaidd.

Wrth gynnal arolygiadau o awdurdodau lleol mewn perthynas â gofal a chymorth i blant sy'n derbyn gofal, bydd Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) bob amser yn ystyried adolygiadau diwedd lleoliad. Mae rhaglen arolygu AGC ar gyfer 2019-20 yn canolbwyntio ar blant anabl. Fodd bynnag, wrth ddilyn y camau yn ei *Adroddiad trosolwg cenedlaethol mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal yng Nghymru*, a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2019, bydd AGC hefyd yn ystyried trefniadau ar gyfer adolygiad diwedd lleoliad.

O ran cyd-destun, bydd y Pwyllgor eisiau nodi bod AGC yn cael ei weithgarwch arolygu awdurdodau lleol bob yn ail rhwng gwasanaethau oedolion a phlant, gyda'r rhan olaf o 2018/19 a dechrau 2019/20 yn canolbwyntio ar oedolion hŷn. Mewn cylch pedair blynedd, bydd pob awdurdod lleol yng Nghymru yn cael un arolygiad gwasanaethau plant ac un arolygiad gwasanaethau oedolion. Mae AGC yn defnyddio dull thematig mewn perthynas â phob arolygiad, gyda themâu gwahanol yn cael eu hystyried bob blwyddyn.

Argymhelliad 6

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru nodi amserlen ar gyfer dadansoddi darpariaeth lleoliadau. Byddem yn disgwyl i'r gwaith hwn gychwyn o fewn tri mis a chael ei gwblhau o fewn deuddeg mis. Yn dilyn y dadansoddiad hwn, dylai Llywodraeth Cymru nodi sut y dylid darparu gwasanaethau yn unol ag uchelgeisiau'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Yna, gallai hyn lywio strategaeth genedlaethol ar gyfer plant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal i gomisiynu a rheoli'r sbectrwm llawn o leoliadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Cychwynnodd prosiect i ddatblygu dull strategol cenedlaethol o gomisiynu lleoliadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal ym mis Gorffennaf. Mae'n cael ei oruchwylio gan fwrdd prosiect, a sefydlwyd gweithgor prosiect o randdeiliaid allweddol. Mae'r Grŵp wedi datblygu manyleb ar gyfer ymchwil ac astudiaeth gwmpasu ddilynol. Mae swyddogion bellach yn gweithio gyda chydweithwyr yn adran Gwasanaethau Gwybodaeth a

Dadansoddi Llywodraeth Cymru ar fanylion y fanyleb i sicrhau cysondeb, gan fod hwn yn ddarn o waith amlweddol, cymhleth.

Diwygiwyd yr amserlen oherwydd cyfyngiadau Llywodraeth Cymru ar weithgarwch caffael yn ystod y cyfnod Brexit, gyda'r nod o gomisiynu'r ymchwil yn gynnar yn 2020. Bydd swyddogion yn darparu diweddariadau ar gynnydd i Grŵp Cynghori'r Gweinidog gan fod hon yn elfen allweddol o ffrwd waith 2.

Bydd gweithgor y prosiect yn ystyried yr ymchwil, yr astudiaeth gwmpasu ac unrhyw argymhellion er mwyn datblygu gweledigaeth gyffredin ar gyfer dull strategol cenedlaethol. Mae hyn yn caniatáu hefyd i'r gwaith gael ei lywio gan ymchwil Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru, *Re-imagining the Placement Landscape in Wales*, a gan waith arall ar ail-gydbwysu gwasanaethau cyhoeddus tuag at ddarpariaeth sector cyhoeddus a dielw. Fel y nodwyd yn flaenorol, bydd yr amserlenni ar gyfer cyfnod gweithredu'r dull strategol cenedlaethol yn dibynnu ar argymhellion yr astudiaeth gwmpasu, i ba raddau mae'r dull newydd yn defnyddio'r mecanweithiau presennol neu'n datblygu rhai newydd ac a yw'n briodol i fabwysiadu dull graddol neu geisio sicrhau dyddiad gweithredu pendant.

Argymhelliad 7

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu adolygiad o wariant ar blant sy'n derbyn gofal ar draws yr ystod o wasanaethau sy'n rhan o'u gofal, er enghraifft, Addysg, Tai a Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed. Mae hyn yn hanfodol i sicrhau darlun cynhwysfawr o'r arian a fuddsoddir i gefnogi'r grŵp hwn.

Yn ystod yr haf eleni, bu swyddogion gwasanaethau cymdeithasol yn arwain a chydgyssylltu gwaith ar draws y maes iechyd, gan gynnwys iechyd meddwl a chamddefnyddio sylweddau, tai, addysg, polisi plant a theuluoedd a chyfiawnder ieuencid i nodi meysydd polisi a chyllidebau traws-lywodraethol sy'n effeithio ar wasanaethau i blant a phobl ifanc sydd wedi bod mewn gofal. Diben yr ymarfer oedd defnyddio dull system gyfan mewn perthynas â phob maes polisi a gwariant sydd â'r potensial i gyflawni camau cadarnhaol a chanlyniadau ar gyfer plant sydd wedi bod mewn gofal. Ystyriwyd gwariant o ran faint o arian a ddefnyddir ar gyfer plant sydd wedi bod mewn gofal; llwyddiant ac effeithiolrwydd darpariaeth y meysydd gwariant; faint sy'n cael ei ddefnyddio ar gyfer gwaith atal ac ymyrraeth gynnar; a'r hyn y gellir ei nodi fel gwaith therapiwtig. Roedd yr ymarfer hefyd yn golygu dadansoddi'r ddarpariaeth gwasanaethau therapiwtig i blant fel ffordd o helpu i leihau'r nifer sy'n dod yn blant sy'n derbyn gofal neu wella canlyniadau ar gyfer plant sy'n wynebu risg. Y nod oedd nodi a oes bylchau yn y ddarpariaeth y gellid eu llenwi trwy ailgyfeirio cyllidebau presennol i ddull mwy effeithiol a gwasanaethu fel cynnig am unrhyw gyllid newydd yn seiliedig ar ffordd draws-lywodraethol a thraws-sector o weithio.

Bydd cyllid gofal cymdeithasol yn ystyriaeth bwysig fel rhan o'r paratodau ar gyfer Cyllideb ddrafft 2020-21, yn enwedig fel rhan o'r setliad llywodraeth leol ac mewn perthynas ag ef. Yn seiliedig ar yr ymarfer a amlinellir yma, gwnaed cais i'r ymarfer cynllunio cyllideb sy'n nodi cynnig am gyllid ychwanegol. Mae'n cydnabod, o ganlyniad i ddull Llywodraeth y DU o ymdrin â chyni, bod gwasanaethau cymorth i bobl ifanc wedi dirywio wrth i awdurdodau lleol wynebu cyllidebau sy'n lleihau. Felly, os oes arian ychwanegol ar gael, efallai y bydd lle i fynd i'r afael â bylchau mewn darpariaeth, er

enghraifft, datblygu cynllun peilot ar gyfer canolfannau therapiwtig amlddisgyblaethol i ddarparu gwasanaethau ataliol. Byddai'r rhain yn seiliedig ar fodel cymdeithasol sy'n cefnogi a chynnal cydnerthedd, iechyd a llesiant emosiynol, ymddygiadol a meddyliol da, gydag arbenigedd yn cael ei ddarparu ar draws y gwasanaethau cyhoeddus. Gallai gwasanaethau gynnwys cymorth i blant sydd wedi bod mewn gofal a'u teuluoedd a'u gofalwyr, ynghyd â phlant sy'n wynebu risg o ddod i mewn i ofal, gan ddarparu ymyriadau wedi'u teilwra i leihau effaith profiadau niweidiol yn ystod plentyndod ar lesiant meddyliol a meithrin cydnerthedd personol.

Argymhelliad 8

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gynnal dadansoddiad cymharol o'r amrywiaeth mewn gwariant fesul plentyn sy'n derbyn gofal rhwng awdurdodau lleol i ddatblygu sail wybodaeth ynghylch amrywiaeth costau i sbarduno arfer da. Dylai hyn adlewyrchu hefyd y canlyniadau o fewn pob awdurdod, a dylai gael ei gyhoeddi ar ôl ei gwblhau. Dylai hwn fod yn ymarfer casglu gwybodaeth rheolaidd ac, ar ôl cwblhau hyn ar gyfer y cyfnod 2018-19, dylai Llywodraeth Cymru werthuso'r wybodaeth a gafwyd a nodi amserlen ar gyfer casglu gwybodaeth yn y dyfodol.

Fel y nodwyd eisoes, bydd trefniadau ar gyfer monitro a gwerthuso'r dull cenedlaethol o gomisiynu lleoliadau yn rhan o'r broses o ddatblygu a gweithredu'r dull strategol newydd.

Yn ystod yr ymweliadau disgwyliadau lleihau, cynhaliwyd sgysiau am y ffordd yr oedd awdurdodau lleol yn rheoli eu busnesau; roedd hyn yn cynnwys gwariant cyfartalog fesul plentyn sy'n derbyn gofal a chyfran gwariant yr awdurdod lleol ar wasanaethau plant a theuluoedd. Cynhaliwyd trafodaethau ynghylch lle'r oedd arian yn cael ei gyfeirio o ran gwasanaethau a blaenoriaethau i ddiwallu anghenion plant sy'n derbyn gofal a phlant, teuluoedd ar ffiniau gofal a theuluoedd sydd angen help a chymorth cynnar. Mae holl gynlluniau disgwyliadau lleihau awdurdodau lleol yn dilyn yr ymweliadau ac adroddiadau cynnydd yn cael eu cyflwyno' chwarterol ac yn flynyddol. Byddwn yn gallu gweld sut mae'r gwaith disgwyliadau lleihau yn effeithio ar wariant gan ddefnyddio ystadegau blynyddol cyhoeddedig ar wariant fesul plentyn sy'n derbyn gofal.

I gael mwy o fanylion, gweler yr adran isod am ddisgwyliadau lleihau.

Argymhelliad 9

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru, ar ddiwedd y flwyddyn ariannol bresennol, adolygu effaith trosglwyddo cyllid sydd wedi'i neilltuo ar gyfer gwasanaethau ar ffiniau gofal i'r Grant Cynnal Refeniw o fis Ebrill 2018 i asesu'r effaith ar blant sydd wedi bod mewn gofal a gwasanaethau ar ffiniau gofal.

O ganlyniad i'r cyllid hwn, rydym yn gwybod bod gan bob awdurdod lleol yng Nghymru ddarpariaeth gwasanaethau ar ffiniau gofal. Mae'r cyllid yn parhau i gael ei ddefnyddio at y diben hwn ac mae awdurdodau lleol wedi croesawu buddsoddiad Llywodraeth Cymru.

Er mwyn rhoi sicrwydd ychwanegol i'r Pwyllgor, gofynnodd y swyddogion am wybodaeth am gwasanaethau ar ffiniau gofal a gwasanaethau atal ehangach yn ystod eu hymweliadau â phob awdurdod lleol ym mis Ebrill a mis Mai eleni, fel rhan o'r gwaith Disgwyliadau Lleihau. Er mwyn sicrhau bod y trafodaethau'n fanwl gywir a chyson, datblygwyd fframwaith sgwrs a roddodd bwyslais sylweddol ar wasanaethau a strategaethau atal pob sefydliad. Rhannwyd y fframwaith ymlaen llaw gydag awdurdodau lleol cyn yr ymweliadau. Ymatebodd pob sefydliad drwy baratoi cyflwyniadau manwl i ddangos eu dull busnes, gan gynnwys strategaethau atal ac ymyrraeth gynnar a oedd yn cwmpasu gwasanaethau ar ffiniau gofal, arferion gweithio a chanlyniadau i ddangos effaith gwasanaethau ar blant a theuluoedd.

Argymhelliad 10

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru dargedu cyllid wedi'i neilltuo at wasanaethau ar ffiniau gofal sydd â'r potensial i atal plant rhag gorfod dod i mewn i ofal, os yw'n ddiogel gwneud hynny. Dylai'r cyllid hwn archwilio gwerth elfennau megis gofal perthynas. Gallai hefyd gefnogi awdurdodau lleol i fonitro canlyniadau'n barhaus ar gyfer y plant unigol hyn a gwerth am arian y gwariant ataliol hwn.

Roedd rhaglen ICF 2019-20 yn cynnwys dyraniad blynyddol wedi'i neilltuo o £15 miliwn ar gyfer prosiectau a fyddai'n cefnogi plant sydd ar ffiniau gofal a'u hatal rhag dechrau derbyn gofal, yn ogystal â phrosiectau i roi cymorth i blant sydd wedi bod mewn gofal a/neu wedi'u mabwysiadu.

Mae'r cyllid yn canolbwyntio ar wasanaethau ataliol ac ymyrraeth gynnar ar gyfer plant sydd ar ffiniau gofal. Bydd hyn yn helpu i roi cymorth i deuluoedd ac osgoi sefyllfaoedd argyfwng rhag datblygu. Rydym yn disgwyl i'r cyllid gael ei ddefnyddio i leihau'r angen i blant fynd i mewn i ofal yn ddiogel. Bydd yn cynnwys gwaith sy'n gysylltiedig ag ailuno teuluoedd a darparu cymorth therapiwtig i blant mewn gofal neu sydd wedi'u mabwysiadu, gan leihau'r angen am gymorth mwy dwys.

Cyflwynwyd cynlluniau buddsoddi dwy flynedd gan y byrddau partneriaeth rhanbarthol (RPBs) rhwng mis Mawrth a mis Mehefin 2019. Mae RPBs yn adrodd ar weithgarwch gwario yn chwarterol a gweithgarwch canlyniadau bob chwe mis. Disgwylir i adroddiadau Chwarter 2, a fydd yn cynnwys data ar ganlyniadau ac effeithiau, gael eu derbyn gan RPBs erbyn 15 Tachwedd.

Mae 40 o brosiectau ICF yn cael eu datblygu ar hyn o bryd ledled Cymru i gefnogi plant sydd ar ffiniau gofal. Mae enghreifftiau'n cynnwys cynadledda grŵp teulu, cysylltwyr cymunedol plant, hyfforddiant ac ymwybyddiaeth o iechyd meddwl amenedigol a phrosiectau i gefnogi llesiant emosiynol plant.

Argymhelliad 11

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ddiweddarau ei hymateb i adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, "Cadernid Meddwl", erbyn mis Mawrth 2019, gan ddarparu gwybodaeth fanwl am sut y mae'n bwriadu mynd i'r afael â'r pryderon yn yr Adroddiad hwnnw o ran plant sydd wedi bod mewn gofal yn unol â chais Cadeirydd y Pwyllgor hwnnw.

Cafodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ei ddiweddarau ar 19 Gorffennaf 2019 ynghylch y cynnydd o ran cyflawni'r ymrwymïadau. O ran gweithgareddau diweddar, roedd y digwyddiad Help Cynnar a Chymorth Gwell a gynhaliwyd ym mis Mehefin yn cynnwys gweithdai ar iechyd a llesiant meddyliol plant sy'n derbyn gofal. Hwn oedd y trydydd mewn cyfres o weithdai a fydd yn llywio'r gwaith o ddatblygu cynigion ar gyfer arfer gorau a datblygu gwasanaethau i alluogi cymorth ac ymyriadau wedi'u targedu tuag at y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddatblygu problemau emosiynol ac iechyd meddwl neu ddangos arwyddion cynnar o anhwylderau meddwl.

Mae'r Rhaglen Law yn Llaw at Blant a Phobl Ifanc yn cael ei hehangu, a disgwylir i'r cam nesaf barhau i ganolbwyntio ar help cynnar a chymorth gwell. Bydd mwy o fanylion am ymestyn y rhaglen a'r gwaith y bydd yn ei gyflawni ar gael dros yr wythnosau nesaf.

Mae'r gwaith hwn yn cysylltu â Grŵp Cyngori'r Gweinidog ar Wella Canlyniadau i Blant a'r rhaglen Dull Ysgol Gyfan.

Argymhelliad 12

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai pob plentyn sydd wedi bod mewn gofal gael ei hysbysu'n rheolaidd o'i hawl i gael eiriolwr a chael gwybodaeth glir am sut i gael mynediad at yr ystod o wasanaethau eirioli sydd ar gael. Dylai Llywodraeth Cymru fonitro hyn a'i ymgorffori yn y dangosyddion ar gyfer Grŵp Cyngori'r Gweinidog.

Mae'r Dull Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Eiriolaeth Statudol (NASA) yn ddull safonedig o ddarparu gwasanaethau eiriolaeth statudol gan y chwe Chydweithrediaeth Gwasanaethau Cymdeithasol Rhanbarthol. Mae wedi bod ar waith ers mis Mehefin 2017, gyda Llywodraeth Cymru yn darparu hyd at £550,000 y flwyddyn i gefnogi'r broses o weithredu'r dull hwn. Mae'r gwaith o weithredu NASA yn cael ei fonitro gan Grŵp Gorchwyl a Gorffen a sefydlwyd o dan Grŵp Cyngori'r Gweinidog.

Mae'r NASA yn nodi disgwyliadau cenedlaethol cyffredin ar fynediad ac argaeledd eiriolaeth broffesiynol annibynnol. Yn seiliedig ar y Fframwaith Safonau a Chanlyniadau Cenedlaethol, elfennau cyffredin o fanyleb gwasanaeth a thempled adrodd, mae'r NASA yn atgyfnerthu a sicrhau cynnig a phrofiad cyson i blant ac ymarferwyr. Mae'r NASA yn dangos ac yn llywio darpariaeth a gwelliannau i'r dyfodol trwy adroddiadau meintiol ac ansoddol ar lefelau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol.

Mae cynnig gweithredol o eiriolaeth yn rhan o'r NASA, ac fe'i darperir o dan yr amgylchiadau a nodir yma: *'Mae gan blant a phobl ifanc hawl i gynnig gweithredol o eiriolaeth gan Eiriolwr Proffesiynol Annibynnol (IPA) statudol pan fyddant yn dod yn blant sy'n derbyn gofal neu'n dod yn destun ymholiadau amddiffyn plant sy'n arwain at Gynhadledd Amddiffyn Plant Gychwynnol.'* Mae 'Cynnig Gweithredol' yn golygu rhannu gwybodaeth am hawl statudol a hawl plentyn neu berson ifanc, o dan amgylchiadau penodol, i gael cymorth gan wasanaeth eiriolaeth proffesiynol annibynnol. Mae Eiriolwr Proffesiynol Annibynnol yn gwneud y 'Cynnig Gweithredol' yn uniongyrchol i'r plentyn neu'r person ifanc.

Mae'r wybodaeth a rennir yn cynnwys esboniad o rôl y gwasanaeth eiriolaeth proffesiynol annibynnol, yr hyn y gall ac na all ei wneud, sut y mae'n gweithredu yn seiliedig ar safbwyntiau, dymuniadau a theimladau plentyn neu berson ifanc, ei annibyniaeth a sut y mae'n gweithio ar gyfer y plentyn/person ifanc yn unig, ei bolisi ar gyfrinachedd a niwed sylweddol – mae'n esbonio hawl statudol plant a phobl ifanc i gael eu cefnogi i fynegi eu safbwyntiau, eu dymuniadau a'u teimladau, ynghyd â'u hawl i gyflwyno sylwadau neu gwynion.

Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi adolygu'r Templed Adrodd Cenedlaethol a ddatblygwyd fel rhan o'r Dull Cenedlaethol ac wedi cynhyrchu templed diwygiedig a dreialwyd am gyfnod o chwe mis.

Mae'r cyfnod treialu wedi galluogi darparwyr eiriolaeth a chomisiynwyr i adolygu'r templed diwygiedig a gwneud sylwadau arno. Yn ystod y cyfnod hwn, mae darparwyr gwasanaethau eiriolaeth wedi parhau i gynhyrchu adroddiadau lleol ar gyfer pob ardal awdurdod lleol, yn ogystal ag adroddiadau rhanbarthol ar gyfer pob un o'r chwe rhanbarth comisiynu.

Cafodd y templed adrodd dderbyniad da ar y cyfan. Bydd y data o'r templed adrodd cenedlaethol hwn yn cyfrannu at ac yn cyfrannu at y Fframwaith Perfformiad a Gwella ar gyfer awdurdodau lleol a fydd yn cael eu lansio ar 1 Ebrill 2020.

Disgwyliadau Lleihau Plant sy'n Derbyn Gofal

Mae'r Prif Weinidog wedi tynnu sylw at y niferoedd cynyddol o blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru fel maes blaenoriaeth ar gyfer gweithredu, wedi'i osod yng nghyd-destun atal a newid ar draws systemau. Gosododd y Prif Weinidog y meysydd blaenoriaeth canlynol ar gyfer lleihau:

- Nifer y plant mewn gofal.
- Nifer y plant a leolir y tu allan i'r sir.
- Nifer y plant a leolir y tu allan i Gymru.
- Nifer y plant sy'n cael eu tynnu o rieni sydd ag Anabledd Dysgu.

Er mwyn cyflawni'r gwaith hwn, sefydlodd swyddogion Grŵp Technegol Plant sy'n Derbyn Gofal i weithio ar y cyd ag awdurdodau lleol er mwyn cytuno ar y ffordd orau o ddatblygu'r gwaith hwn. Roedd y Grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (CCGCC).

Yn ystod mis Ebrill a mis Mai 2019, ymwelodd Tîm Ymgysylltu â Phlant sy'n Derbyn Gofal, dan arweiniad ei Gadeirydd Annibynnol, Phil Hodgson, â phob awdurdod lleol yng Nghymru. Cynhaliwyd sggyrsiau tair awr pwrpasol yn seiliedig ar fframwaith sgwrs cytunedig, a chawsant eu llywio gan ddadansoddiad manwl o ddata pob sefydliad. Ymatebodd pob awdurdod lleol trwy roi gwybodaeth fanwl am sut mae pob awdurdod lleol yn ymateb i'r her o ran disgwyliadau lleihau.

Roedd trafodaethau awdurdodau lleol yn tynnu sylw at bwysigrwydd dull system gyfan a oedd yn cynnwys pwysigrwydd cysylltiadau a gwasanaethau a ddarperir gan y Farnwriaeth, CAFCASS Cymru a Byrddau Iechyd yn arbennig. Drafftiodd y Cadeirydd

adroddiad ar y gwaith a wnaed a rhannwyd hyn gyda'r Prif Weinidog a'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Yn dilyn yr ymweliadau yn y gwanwyn, anfonwyd templedi at awdurdodau lleol yn gofyn am ffigurau disgwyliadau lleihau a'r cynlluniau cysylltiedig o ran sut y byddent yn cyflawni eu gostyngiadau. Dychwelodd pob awdurdod lleol gynlluniau, gydag 18 o'r 22 yn cynnig gostyngiadau rhifiadol.

Mae 18 o'r 22 o awdurdodau lleol bellach wedi gwneud ymrwymadau rhifiadol i leihau eu poblogaeth o blant sy'n derbyn gofal, a nododd pedwar awdurdod nad oeddent yn gallu ymrwymo i ostyngiadau rhifiadol.

Ar 4 Medi 2019, ysgrifennodd y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Prif Weinidog at Arweinwyr awdurdodau lleol a Deiliaid Portffolio, Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol a'u Penaethiaid Gwasanaethau Plant. Roedd y llythyr yn cymeradwyo awdurdodau am eu gwaith hyd yma. O ran y pedwar awdurdod nad ydynt wedi cyflwyno gostyngiadau rhifiadol, cafodd pwysigrwydd y gwaith hwn o ran gwella canlyniadau i blant sy'n derbyn gofal a gweithio er budd pennaf y plant hynny ei ail-ddatgan. Mae'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a swyddogion yn ymweld â'r awdurdodau lleol hyn hefyd er mwyn datblygu trafodaethau a dod i benderfyniad.

Crynodeb o Gynlluniau Disgwyliadau Lleihau Awdurdodau Lleol

Hyd yn hyn, mae cynlluniau disgwyliadau lleihau awdurdodau lleol wedi nodi gostyngiad cronol dros y tair blynedd nesaf fel a ganlyn:

Ar gyfer nifer y plant mewn gofal, gostyngiad o:

- 198 o blant 2019/20
- 215 o blant yn 2020/21
- 178 o blant yn 2021/22

Mae hyn yn golygu gostyngiad o 591 o blant yn y system ofal (9%) dros dair blynedd

Ar gyfer plant sydd wedi'u lleoli y tu allan i'r sir, gostyngiad o:

- 94 o blant yn 2019/20
- 96 o blant yn 2020/21
- 92 o blant yn 2021/22

Gostyngiad o 16% yn nifer y plant a leolir y tu allan i'r sir dros dair blynedd

Ar gyfer plant a leolir y tu allan i Gymru, gostyngiadau o:

- 36 o blant yn 2019/20
- 28 o blant yn 2020/21
- 6 o blant yn 2021/22

Gostyngiad o 20% yn nifer y plant a leolir y tu allan i Gymru dros dair blynedd

Ar gyfer plant sydd wedi'u tynnu o rieni ag anabledd dysgu, gostyngiadau o

- 6 o blant yn 2019/20
- 5 o blant yn 2020/21
- 5 o blant yn 2021/22

Dim ond nifer fach o awdurdodau a gynigiodd ostyngiad yn nifer y plant a dynnir o'u rhieni ag anabledd dysgu. Mae'r flaenoriaeth hon wedi bod yn her i awdurdodau lleol gan fod ganddynt lawer o wahanol ddulliau o gasglu'r wybodaeth sydd wedi ei gwneud hi'n anodd mesur niferoedd.

Bydd gwaith pellach yn parhau i geisio diffinio'r flaenoriaeth hon yn well. Caiff y gwaith hwn ei lywio gan ymchwil a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru i archwilio nifer y plant sy'n cael eu rhoi mewn gofal o rieni ag anabledd dysgu a'r rhesymau dros eu dileu. Disgwylir i'r adroddiad hwn gael ei gyhoeddi ar 17 Rhagfyr, a bydd yn cael ei roi ar dudalennau gwe Gofal Cymdeithasol Cymru a Gwella Canlyniadau i Blant.

Digwyddiad Cenedlaethol Dysgu a Chefnogi gan Gymheiriaid

O ganlyniad i'r gwaith disgwyliadau lleihau, trefnodd swyddogion ddigwyddiad cenedlaethol dysgu a chefnogi gan gymheiriaid (i) i rannu'r canfyddiadau a'r hyn a ddysgwyd o'r ymweliadau, (ii) i alluogi awdurdodau lleol i glywed gan gydweithwyr yn yr Alban am eu gwaith i leihau nifer y plant mewn gofal, (iii) i roi cyfle i awdurdodau lleol arddangos arfer da, ac (iv) i drafod y camau nesaf.

Cynhaliwyd y digwyddiad ar 9 Hydref 2019, gydag amryw o Gyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol a Phenaethiaid Gwasanaethau Plant yn bresennol.

Disgwyliadau Lleihau – y camau nesaf

Caiff argymhellion adroddiad y Cadeirydd Annibynnol eu defnyddio i lywio gweithgarwch parhaus ac ymgysylltu ag awdurdodau lleol a phartneriaid mewn perthynas â disgwyliadau lleihau a gweithgarwch parhaus y rhaglen Gwella Canlyniadau i Blant. Mae cynllun gweithredu wedi'i baratoi i fynd i'r afael â'r argymhellion hyn a'i rannu ag awdurdodau lleol ym mis Tachwedd.

Cychwynnodd diweddariadau ar gynnydd yn erbyn cynlluniau disgwyliadau lleihau ym mis Tachwedd, a byddant yn parhau yn chwarterol ac yn flynyddol. Bydd Grŵp Dysgu, Cefnogi a Monitro o bartneriaid allweddol yn goruchwylio'r gwaith hwn.

Mae'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a swyddogion yn cymryd rhan mewn amrywiaeth o gyfarfodydd gyda rhanddeiliaid i drafod y gwaith hwn a'r rolau a'r cyfrifoldebau a'r cyfraniadau y maent yn eu darparu. Hyd yma, mae cyfarfodydd wedi'u cynnal gyda CAF/CASS Cymru, Ustus Francis, Barnwr Cyswllt Adran Deulu Cymru a chydweithwyr iechyd. Mae trafodaethau pellach ar y gweill.

Yn dilyn llwyddiant y digwyddiad cenedlaethol, mae gwaith yn parhau gyda phartneriaid, yn enwedig CCGCC, i sefydlu rhwydwaith Dysgu a Chefnogi gan

Gymheiriaid, a fydd yn cynnwys awdurdodau lleol yn cael eu cysylltu â'i gilydd i rannu arfer da.

6th November 2019

Nick Ramsay AM
Chair, Public Accounts Committee

Dear Nick,

Re: Care Experienced Children and Young People

Thank you for your letter of 21st October requesting an update from the Ministerial Advisory Group with regards to the progress made against the identified work streams.

To improve accountability and opportunities for scrutiny, the Improving Outcomes for Children's website has just been launched which details the role of the Ministerial Advisory Group and the work of the Improving Outcomes for Children programme. The Annual Report will be published on the website in November. The Ministerial Advisory Group has worked closely with Welsh Government in advising on Phase 3 of the Improving Outcomes for Children programme (2018-21). The Group continues to provide advice and direction to the Improving Outcomes for Children work programme so that it maintains its focus and continues to progress at pace the three key areas for action.

WORKSTREAM 1 – SAFELY REDUCING THE NUMBERS OF CHILDREN IN NEED OF CARE

Strand 1 - Supporting local, regional and national approaches to reducing safely the need for care.

1. Members of our Group undertook an Appreciative Inquiry in six local authorities to help identify effective approaches to family support and strategies for managing risk, including edge of care services. The findings from the Inquiry and subsequent recommendations have been useful in determining how Welsh Government invests in strengthening support for vulnerable families in the community, including services that assist family reunification and exit from care. To help reduce the need for care and more intensive therapeutic services, Welsh Government has invested £15 million over two years via the Integrated Care Fund. Regional Partnership Boards (RPBs) are publishing their plans for making best use of this grant, including additional capacity for family conferences and reunification of children with birth families. The Reflect project has been rolled out across Wales to reduce the number of children being taken into care by breaking the cycle of repeat pregnancies and recurrent care proceedings.

Strand 2 - Strengthen arrangements for Kinship Carers and Special Guardianship Order

2. The arrangements for supporting kinship carers have been strengthened through co-production of a kinship care guide. The Ministerial Advisory Group has supported this development and the work being done by AFA Cymru to develop a national framework for special guardianship support services.

Strand 3 - Undertake research identifying the number of children who have parents with a learning disability and who no longer live at home and the reasons behind this changed status.

3. As part of the Improving Outcomes for Children programme, Welsh Government commissioned the Institute of Public Care (IPC) to carry out pioneering research to: establish the extent to which parents with a learning disability in Wales are involved with Children's Social Services; understand the factors driving patterns of involvement; determine practice changes needed to support an improvement agenda in this area of public services. Research findings are due to be published in December 2019.

Strand 4 - Identifying approaches which help to avoid use of court proceedings, encourage the use of measures rather than care orders and promote consistent judicial practice.

4. Welsh Government is working in a number of ways to explore how we can support a whole system approach to reducing the numbers of children entering care. The Family Justice Network and Local Family Justice Boards have key roles in taking forward work with partners including the judiciary, local authorities, Cafcass Cymru and others to explore ways to address the variation between local authorities in terms of the numbers of children in care, how to improve consistency in working practices and share best practice. This work complements the Ministry of Justice's Targeted Family Justice Review.

WORKSTREAM 2 – HAVING SUFFICIENT HIGH-QUALITY PLACEMENTS FOR CHILDREN WHO ARE LOOKED AFTER

Strand 1 Enabling local authorities to source suitable and timely placements for the children and young people they look after, ensuring that more of them can be placed closer to home.

5. Welsh Government is developing a national strategic approach to the commissioning of placements for looked after children in order to improve sufficiency, choice and quality of placements through better commissioning and regional working. The Ministerial Advisory Group has helped to define the priority areas to be tackled and it will continue to be actively involved. The National Commissioning Board and RPBs have been asked to focus on children's services, including placements for children who are looked after.

Strand 2 Helping local and central government to work on national, regional and local initiatives that will improve placement choice and quality.

Fostering

6. The National Fostering Framework has developed a strategy for local authority fostering services. There have been considerable efforts to improve:

- the number of enquiries to foster that become approved carers (this includes moves towards a regional approach for dealing with initial enquiries);
- the quality of the service that applicants receive throughout the foster care assessment process;
- the learning and development opportunities for approved foster carers (with introduction of a national learning and development framework scheduled for November); and
- the 'overall 'offer' foster carers receive by being a local authority foster carer (including reductions in Council Tax; online access to the foster care handbook and to foster care payslips; free town centre parking; free access to leisure facilities for the whole foster family).

Adoption

7. Welsh Government has provided local authorities with £2.3 million funding in 2019/20 to help strengthen adoption provision to prevent children re-entering care and to reduce the time they spend waiting to exit care through adoption. The Regional Collaboratives are working with voluntary adoption agency partners on specialist adopter recruitment schemes to meet the placement needs of sibling groups, older children and children with additional complex needs. A new Adoption Register has been launched.

Residential Care

8. Reporting to the Ministerial Advisory Group, a Task and Finish Group has been meeting to oversee the work programme needed to deal with a wide range of issues. It commissioned research to increase understanding about the characteristics of Welsh children and young people placed in residential settings. Wales Data Cymru was commissioned to build a profile of children's residential care across local authority and private sector provision. Most regions have sufficient residential care capacity but some of the largest local authorities in Wales do find this a challenge. There was also concern about the lack of emergency or crisis provision, including remand. Regions are being asked to consider commissioning together so that these shortfalls are addressed. RPBs can bid for capital and revenue funding from the Integrated Care Fund to support these developments.

WORKSTREAM 3 – SUPPORTING CHILDREN WHO ARE LOOKED AFTER TO HAVE THE BEST POSSIBLE JOURNEYS THROUGH CARE AND INTO ADULTHOOD

Strand 1 Strengthening corporate parenting responsibilities across public services.

9. A Corporate Parenting Task and Finish Group has been re-established to consider what corporate parenting means for other public sector organisations in Wales. It is looking at recent developments in local authorities which are intent on improving the 'offer' or 'pledge' which they make to care experienced children and young people. The new offer can cover areas such as advice and assistance; well-being; learning, training and employment; safeguarding from harm; growing up; having a say and inclusion. Voices From Care Cymru has been working to benchmark good practice in corporate parenting and to explore whether young people can develop a kite mark to quality assure the corporate parenting strategies adopted by a local authority. Officials have been holding conversations with lawyers to identify legislative options for extending duties across public services using the existing legislative powers available.

Strand 2 Raising the educational attainment, skills and ambition of care experienced children and young people

10. This year, the Welsh Government has been working with key partners to co-produce a strategic plan to improve the educational attainment and experience of looked after children. The Ministerial Advisory Group is working to ensure that future programme development is based on a clear model that sets out an explicit theory of change, taking into account the range of risk and protective factors associated with child development. The Fostering Wellbeing (social pedagogy) approach, which focuses on the education and the upbringing of children in a foster care environment, has been piloted in one local authority and it is being rolled out on a phased basis.

Strand 3 Tackling emotional and mental health issues that may affect care experienced children

11. The Welsh Government has made significant investment to improve mental health services for children and young people. This includes £15m new investment for RPBs which can be used to develop therapeutic support services. Work is being done to ensure that the statutory health assessments for looked after children properly cover emotional and mental health. On behalf of our Group, NSPCC and Voices From Care Cymru published *Listen. Act. Thrive*, a report based on consultation with care experienced young people about support for their emotional and mental health.

Strand 4 Providing appropriate support and guidance to a young person early in their journey towards independence and helping to maximise life chances.

12. £625,000 has been allocated to local authorities so that they can establish/enhance schemes which operate on the basis that care leavers should be seen as part of the 'family business' and offered training and job opportunities within the council's own workforce. To support them with making the transition, entitlement to a personal adviser has been extended to those aged 21-25, at a cost of £1 million p.a. Since April 2016, young people in Wales have the right to stay with their foster families beyond the age of 18 under the *When I am Ready* scheme. Welsh Government is looking at the viability of extending the scheme to young people in residential care. It has also worked with local authorities to exempt care leavers from paying Council Tax; this became law from April 2019.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "David Melding". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping tail on the final letter.

David Melding AM

Chair, Ministerial Advisory Group on Care Experienced Children and Young People

Dyddiad /Date:
Gofynnwch am/Please ask for:
Llinell uniongyrchol/Direct line:
Ebost/Email:

8th November 2019
Naomi Alleyne
029 2046 8660
naomi.alleyne@wlga.gov.uk

Mr Nick Ramsay AM
Chair, Public Accounts Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

By e-mail only

Dear Nick,

Thank you for your letter in relation to care experienced children and young people and the work to develop 'bespoke reduction expectation plans' for each local authority in Wales to reduce the number of looked after children in its care. The response below is based on on-going discussions with local authorities, including WLGA Spokespeople, Cabinet Members and Leaders and with Welsh Government officials and the Deputy Minister.

Like many others, including Welsh Government, local government is concerned at the significant rise in the number of looked after children in the care of local authorities. While there are many factors that have led to this rise and increased numbers of looked after children are reflected across all parts of the UK, the recent report from Care Inspectorate Wales reflected that those children who are in care are there appropriately. This finding provides some assurance that authorities are making the right decisions about the children who need to be looked after, although we also fully appreciate the current situation is unsustainable and appropriate focus and serious efforts need to be made to reduce the number of children that need to be looked after by a local authority.

The submission of a reduction expectation plan by each local authority demonstrates local governments' commitment to tackle this issue and increase our efforts on preventative work with families, and other programmes of work with the aim of reducing the number of children who need to be taken into care. While reducing the number of children in care may reduce some costs for local authorities over time, in order to achieve this ambition we need to recognise the need for additional investment from Welsh Government to support the development and provision of appropriate preventative and early intervention services, for example, increased access to therapeutic support and trauma-informed models of care, as well as increased family support services. The support and involvement of other public services, such as health and education, is also required to ensure a holistic approach to supporting children and young people and their families is provided.

Dr Chris Llewelyn
Prif Weithredwr
Chief Executive

Cymdeithas Llywodraeth
Leol Cymru
Tŷ Llywodraeth Leol
Rhodfa Drake
CAERDYDD CF10 4LG
Ffôn: 029 2046 8600

Welsh Local Government
Association
Local Government House
Drake Walk
CARDIFF CF10 4LG
Tel: 029 2046 8600

wlga.cymru
wlga.wales

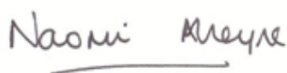
@WelshLGA

Throughout the discussions about this approach with Welsh Government you will be aware that there has been a strength of feeling about setting 'reduction expectation' numbers and concern that this approach could inadvertently negatively impact on operational decisions about whether a child should be brought into the care system or not. We have welcomed and support the 'safety first' approach that has been clearly set out by the Deputy Minister and all are clear that the safety and best interest of the child should override any other consideration. The WLGA and local authorities continue to have regular discussions with both the Deputy Minister and Welsh Government Officials, working closely with them, to help shape the approach being taken and ensure a collaborative approach is adopted that will provide a useful new frame for authorities to think about their services around vulnerable children and families in the most holistic way. Local authorities are also considering what peer support and peer challenge can be provided to help authorities improve their work in this area.

Welsh Government will monitor progress being made by authorities in reducing the number of children in care and those coming into care in the first place, and this will help ensure the necessary focus on working towards this ambition and provides an opportunity to review performance on a regular basis. We believe that a collaborative approach with the shared aim of working towards the reduction of children in the care system, safely, rather than a punitive one, is the most appropriate approach on this issue as there are many factors, some of which are outside of local authority control, that can impact on whether children and young people need to be in the care of local authorities.

The WLGA and local authorities will continue to work with Welsh Government and other partners in aiming to reduce the number of children in the looked after system and it is hoped that over the coming years progress can be made in reducing the number of children coming into care, whilst ensuring that the priority remains on keeping children and young people safe from harm, abuse and neglect.

Yours sincerely

Naomi Alleyne
Director, Social Services and Housing

Croesawn ohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg a byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn yr un iaith.

Ni fydd defnyddio'r naill iaith na'r llall yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 81
We welcome correspondence in Welsh and English and we respond to correspondence in the same language.
Use of either language will not lead to a delay.

To: Nick Ramsay
Chair of the Public
Accounts Committee
Via email only

14 November 2019

Dear Nick Ramsay AM,

Many thanks for your letter seeking my views on the current work for Local Authorities to develop bespoke 'reduction expectation plans' to safely reduce the number of looked after children in care. Your letter seeks my views specifically on the monitoring and enforcement of this policy, which I shall outline below. I also want to reiterate the need for careful consideration of children's rights in the context of this work and for all to understand the balance of rights that are at play in this policy decision. The safety of children must be paramount, but we must recognise the weight and gravity of a decision to remove a child on a statutory basis from their families.

It is vital that we place children's rights at the centre of this policy decision.

Children's Rights:

Children have the right under the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC) for their best interests to be a priority when making any decision that affects them (Article 3). Whilst this Article states that consideration must be given to the "*rights and duties of his or her parents, legal guardians, or other individuals legally responsible*", the child's best interest must be a primary consideration. This right sets out how those responsible for making such decisions in regards to a child must consider "*legislative and administrative*" measures to support a child's best interest. Alongside this, Article 19 recognises a child's right to be safe, and for Governments to take appropriate "*legislative, administrative, social and educational measures*" to protect children from all forms of abuse, neglect and violence. I believe these rights should be kept firmly at the forefront of decision making when considering this policy context and reiterate the importance of services being able to offer a broad range of support for children and their families, as well as statutory intervention and separation when appropriate.

The UNCRC also outlines the rights of children in regards to their family environment, and to an extent, the rights and duties of parents and legal guardians to support a child's evolving capacities and to provide guidance and direction to the child (Article 5). Article 8 recognises a child's right to family relationships as a protection and preservation of their identity, whilst Article 9 recognises that a child must not be separated from their parents unless it is in their best interest to do so.

Tŷ Ystumllwynarth/Oytermouth House
Llys Siarter/Charter Court, Phoenix Way
Abertawe/Swansea SA7 9FS
01792 765600

comisiynyddplant.cymru
childrenscommissioner.wales

post@comisiynyddplant.cymru
post@childrenscommissioner.wales

Tudalen 82

The UNCRC also sets out duties on Governments to put in place measures to support families to ensure every child has an adequate standard of living to promote their healthy development (Article 27) and for governments to provide social security and financial support to families in need of assistance (Article 26). These rights set out Governments' duties to provide a spectrum of support to families to support their children and ensure where issues such as deprivation or vulnerabilities exist in family networks, Governments support families with this.

In some cases, separating a child from their family will be a proportionate response to serious, evidenced concerns about a child's safety and wellbeing. Where this is the case, children have the right to keep in contact with their family if separated and it is in their best interest (Article 10). For children who are separated from their families, they have a right to have special protection and support (Article 20) and for their care to be reviewed regular reviewed (Article 25).

In light of this, it is important that we recognise the delicate balance that exists between children's rights to safety, family life and the responsibility of services to support children and their families.

The development of expectation plans

In Wales, we have a sophisticated and robust safeguarding framework which enables us to inform decisions about child safety, risk management and the need to remove and accommodate a child or young person, away from their family. However, there is a growing body of evidence, along with the rising numbers of children becoming exposed to care proceedings, which demonstrates variance in practice — within both local authorities and the judiciary. This should give rise to reflection about the consistency of approach by those involved in decisions to remove a child from their family. For example, in Torfaen for every 10,000 children, 216 are looked after by the local authority. This is the highest rate in Wales and England, by some margin, and can be compared to 96 in Wrexham, and 49 in Carmarthenshire.¹ We are seeing an increasing number of new born babies removed from birth mothers, with 83 infants per 10,000 births being removed in Wales, of which 52% are under two weeks old.² Again, there are regional variations in these figures. We are also seeing a significant rise in the number of children who are being placed with their families at the conclusion of care proceedings, but under a care order. In

---

¹ <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-Looked-After/childrenlookedafterat31marchper10000population-localauthority-year>

² https://www.nuffieldfjo.org.uk/app/nuffield/files-module/local/documents/Born%20into%20care%20Wales%20%20main%20report_English_final_web.pdf

2014, 545 children were living under these arrangements, but this has risen to 1,065 in 2019.³

Whilst I recognise the demographic differences and challenges that can be at play, leading to variation in need for support and intervention, there are other factors at play that are attributable to different approaches and which require further consideration. Whilst placement with a parent under a care order might be the best outcome to care proceedings, to ensure the child's rights to be safe and to live with their family can be promoted, this should not be seen as a long term solution for the child. A care order allows the Local Authority to share parental responsibility with the parent/carer; this is particularly important when pursuing a previously untested placement or where a change in parental circumstances such as drug rehabilitation or the ending of a violent relationship may be relatively recent and could be vulnerable to change in the near future. It should rarely be the long term option for the child however; if such untested circumstances can be successfully navigated, the Local Authority should be actively considering whether that care order is still required or whether it should be discharged. I am aware that the use of placements of this type vary between different local authorities and can be dependent on the views of the local judiciary and children's guardians too.

In light of this increasing variation in approach I support measures for Local Authorities and others involved in supporting families to reflect on practices and to consider collectively how families can be better supported to remain safely together through managed interventions and accessible community support, prior to statutory intervention and removal. Therefore, the development of expectation plans, or strategies in each Local Authority, can go some way in shining a spotlight on current service accessibility and effectiveness. They can raise questions about family engagement, what works well and where services can support differently to help families remain together. They may encourage local authorities to explore how other local authorities are tackling the issue, either within Wales or in other parts of the UK. The Welsh Government has provided funding to Local Authorities to develop their prevention and early intervention family services and has provided recommendations to Local Authorities on how to develop a whole-sector approach to service design to better support vulnerable families. This is how I believe expectation plans can be valuable as they will encourage public services, particularly health and social services to work more effectively for families and potentially increase the provision of early intervention support. I set out my thoughts on this issue in a letter to the Children, Young People and Education Committee in July 2019.⁴

---

³ <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-Looked-After/childrenlookedafterat31march-by-localauthority-placementtype>

⁴ <http://senedd.assembly.wales/documents/s91156/CYPE5-23-19%20-%20Paper%20to%20note%205.pdf>

The requirement of these expectation plans should accelerate the necessary culture change required in public services, to move towards earlier interventions and preventative service provision to support families before they reach a point of crisis. This should also contribute to the aim of rebalancing the spend of public funds towards preventative services and can result in savings for public bodies if these preventative measures are successful. This is entirely consistent with the principles of the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 and with children's rights under the UNCRC.

Monitoring and "enforcement" of plans

In the conversations I have had with elected representatives and those working within local authorities, I recognise the very real concern that at times, the reasons and decisions surrounding why children may need to come into care are due to factors that are beyond their control. This can include the impact of poverty on families as well as variation in responses from the judiciary in different regions. This can be a particular 'pressure' for smaller local authorities, whose figures may be disproportionately affected by the entry of a large sibling group into local authority care, for example. This is why local authorities must be supported to develop whole sector approaches to reducing the need for children entering care. I also recognise the current financial and workload pressures that exist with Wales' children's services. It is my understanding that the Welsh Government are committed to developing a monitoring group, which shall bring Local Authorities and other agencies together to oversee the delivery of individual plans. I believe this will support Local Authorities to share experience and approaches. My policy officer has attended the workshops with Local Authorities where these arrangements have been discussed, and I will continue to take an active interest in this work.

The Welsh Government Children's Rights Impact Assessment of the Reduction Expectation Plans recognised how some have raised concerns that "*the Reduction Expectation Plans work may present perverse incentives to local authorities: where their focus is switched to reducing numbers without giving full consideration to whether it is safe for a child to remain at home.*" Whilst I understand why some may hold these reservations, it is vital that the Welsh Government and Local Authorities further reiterate that this policy intention is driven by a safety first principle, and decisions are made in regards to a child's best interest, rights and wellbeing, with risks positively managed. It may be beneficial for further measures to be put in place to mitigate any concerns regarding financial decisions or focus on "targets" having any influence on decisions made in a child's best interests. For example, I am aware that the Welsh Government has in the past utilised financial penalties on health boards who have not met their service delivery targets, and it is absolutely vital that the Welsh Government rule out the use of any such measures in this regard. Targets established by each Local Authority must only be advisory and support a strategic vision — they must not be used to penalise local authorities, neither should they be used as comparable measures of success. This does not mean that these expectation plans are not a priority; simply put the protection

of children will always need to come first and financial penalties would not be conducive to achieving the culture change that I believe is needed in this area, where budgets are already tightly stretched.

The Government's language appears to have 'softened' in this regard over the last few months as the policy has evolved. Some local authorities may, however, still require reassurance that they are not being asked to make decisions that undermine the safety of children in pursuit of targets.

Once again, many thanks for inviting me to share my views on this topical issue. I welcome the Committee's decision to revisit this important area of public service and look forward to the Committee's findings in this area. I am aware that Phase 2 of the inquiry will continue to explore the issue of early intervention and prevention work, as well as developing services that are good value for money and deliver good outcomes for the young people they support. It may be of interest to the Committee, that in my most recent Annual Report, I strengthened calls in relation to removing the element of profit from children's care services. In my report, I have called for the Welsh Government to commit to taking concrete actions within the next year towards reducing and ultimately ending profit making in children's care services, without detriment to children and young people's current care arrangements.⁵ I believe taking this step is a key way to releasing money and supporting local authorities to invest in their own services or those in the third sector. I am aware that some local authorities are taking this action and bringing elements of their provision in house, but this is taking place individually in the absence of a national directive.

As always, my team and I are happy to support with evidence where necessary. I have copied this letter to the Chair of the CYPE Committee too, as this was an issue of intense interest during my recent annual report scrutiny session with members on 6th November.

Yours sincerely,

Sally

Sally Holland
Comisiynydd Plant Cymru
Children's Commissioner for Wales

cc. Lynne Neagle Am, Chair of the CYPE Committee

---

⁵ <https://www.childcomwales.org.uk/wp-content/uploads/2019/10/Annual-Report-2018-19.pdf>

Nick Ramsay AM
Chair
Public Accounts Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

November 2019

Dear Nick Ramsay AM

Thank you for your letter requesting our views to help inform the Public Accounts Committee long-term inquiry into the issues impacting on Care Experienced Children and Young People in Wales. We were delighted to provide written evidence to inform the initial phase of your inquiry and to support the young people who met with Committee members with our member organisation Voices from Care Cymru in 2017.

We welcome the First Minister's continued commitment to safely reduce the number of children who come into the care system, and to prioritise the principle of prevention as resources over time are more effectively redistributed towards supporting children to stay with their families, where it is safe to do so. Whilst safety is of paramount importance, it is also a children's rights issue as many care experienced children and young people lose contact with their siblings and wider family as well as losing friendships through moving school and this causes them extra emotional stress.

In our submission to the Committee, we called for there to be a greater emphasis on early intervention and prevention services for children and parents in need of support to help prevent escalation of need and recourse to more costly acute services, including the initiation of care proceedings. Further work is required to ensure that preventative and edge of care services are routinely accessible for all families who could benefit from additional support, and that commissioning arrangements ensure that third sector organisations in particular receive the appropriate level of funds to deliver quality services which meet expectations and demand. We are aware that such arrangements have been successful in other areas of the

UK such as North West, Glasgow City where the Health and Social Care Partnership have focussed on commissioning such services and have invested heavily in third sector services.

There is also the issue of what happens to children whilst they are in the care system to enable them to return home if at all possible. There needs to be sufficient resources to ensure that whilst in care, the child and their family receives sufficient professional help. Trauma is part of their experience and so trauma informed practice by all professionals involved is essential and this involves a sufficiently trained workforce to make the best use of the time that the child is in care. Children and young people are good judges of the care experience and should be involved. Many care leavers return to their birth family on leaving care which indicates an area for more focus.

We note that the Welsh Government has called on all local authorities in Wales to develop 'bespoke reduction expectation plans' to manage the reduction in the number of children in their care. With the number of children in care expected to rise again when the latest set of annual statistics are released later this month – anticipated to be around 7,000 children - there is a consensus of opinion that the upward trend and pressure on existing services and finances is unsustainable. Doing nothing is not an option for these reasons, as well as the perpetual unease concerning the poorer outcomes for care experienced children when compared to some of their peers.

It is within this context that we support in principle the Welsh Government approach and expectations, alongside their commitment to work in partnership with local authorities, ADSS, the Third Sector and the WLGA to develop and deliver ambitious yet realistic and achievable bespoke plans with reduction targets. Such plans must be developed by placing the rights of the child firmly at the centre, and we would expect local authorities to ensure there are effective and appropriate ways of engaging care experienced children within their area as their plans are being developed. Children and young people have considerable knowledge about what constitutes a good experience in care and also what might have been helpful to prevent them being removed from the families in the first place.

We would like to stress that the issue has to be addressed as that of a 'whole system' which includes the courts, the judiciary, Cafcass Cymru, Local Health Boards etc. as well as local government and third sector. As well as there being an overall increase in numbers, regional variation may be due to specific practices in local areas, not only of the social services departments but also of the courts. Careful analysis of local patterns is welcomed. Safely reducing the number of children in care has to be a shared responsibility. All strategic partners as part of their local corporate parenting responsibilities, should ensure that they actively contribute to identifying and financing solutions; deliver interventions and monitoring the impact of their actions which contribute to reduction expectation.

We would welcome the Welsh Government providing national leadership in supporting local authorities to share practice by arranging learning exchange events, and Children in Wales was pleased to be represented at the workshop held last month. As well as performance monitoring arrangements with each individual local authority, collective reporting should be delivered through the Ministerial Advisory Group on Outcomes for Children (MAG) with regular updates provided to Assembly Members and your Committee as progress is achieved, alongside annual scrutiny in Plenary.

Performance measures should not solely be numerical and should be nationally set. We do not wish to be in a situation where a local authority's predetermined target becomes the driver for determining whether or not care proceedings are initiated. If it is determined that an individual child is at risk and it is in their best interest for them to be placed in care for their safety and protection, then this should govern the course of action which follows, never any target. The statutory duty on local authorities to keep children safe must eclipse any other considerations.

We do hope that this information proves helpful in informing your deliberations, as we continue to strive to achieve the best possible outcomes for all care experienced children and young people in Wales.

Yours Sincerely

Children in Wales

Diane Engelhardt House, (Unit 2) Treglown Court, Dowlais Road, Cardiff, CF24 5LQ
Tŷ Diane Engelhardt, (Uned 2) Cwrt Treglown, Ffordd Dowlais, Caerdydd, CF24 5LQ
02920 108081 | nspcc.org.uk

Public Account Committee,
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

December 2019

Dear Chair,

RE: Care experienced children and young people

NSPCC Cymru/Wales is pleased to have an opportunity to give our views in contribution to the Public Accounts Committee scrutiny session in January. Our contribution focuses on the progress made against the recommendations found in the **'Care experienced children and young people'** report, published in November 2018; specifically, chapters 2 (**outcomes**) and 5 (**Prevention and intervention**).

We welcome Welsh Government's commitment to improving the outcome of care experienced children, and we are pleased to see that progress has been made towards some of the recommendations in the 'Care experienced children and young people' report. However, recent evidence illustrates that significant improvements are still needed in Wales to best support care experienced children and young people and provide the best possible outcomes.

Care Experienced Children - Outcomes

Recent statistics demonstrate a steady rise in the numbers of children looked after in Wales. Welsh Government's last statistical release shows that in March 2019, there were over 6,800 children looked after, a rise of 7% on the previous year¹. The Nuffield Family Justice Observatory report, **'Born into Care: newborns and infants in care proceedings in Wales'**, highlighted the sharp increase in the proportion of newborns who became the subject of care proceedings in Wales; the rate has doubled between 2015 and 2018 and infants less than 1 year old comprised around 30% of all Section 31 cases in Wales.

NSPCC Cymru/Wales believes that safely reducing numbers of children in care relies on local authorities focusing their decision making on what is in the child's best interest, and robust, evidence based decisions must be made on children entering care, considering options for permanency or being

¹ <https://gov.wales/children-looked-after-local-authorities-april-2018-march-2019>

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO
EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlles Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

reunited with their birth families. As Justice James Munby, former President of the Family Division Court of England and Wales, argued at a recent Coram event, the state is justified in removing a child from the care of their family only when the state can provide better quality of care. This is particularly important given that, in Wales, the proportion of children in care due to abuse and neglect has remained between 65 and 68 per cent for the past five years (Bentley H. et al., 2018). These experiences can leave children with complex emotional and mental health needs, which can increase their vulnerability to abuse (Bazalgette, Rahilly, and Trevelyan, 2015; Luke et al., 2014). When the state decides to look after these children, they must robustly consider their ability to provide appropriate care, support and treatment to meet these complex needs, thus keeping in line with article 39 of UNCRC which states that children who are neglected or abused should receive special support to recover. Our concern, however, is that public sector spending does not meet the significant increase in demand for children’s social services. In NSPCC’s 2014 annual report ‘**How Safe are our Children**’, we noted that spending in 2012/3 had contracted back to 2006/7 levels. This delivers incredible pressure on the relationship between spending and numbers of care experienced children. This is demonstrated in the table below (fig 1):

Fig 1

Year	Annual Spending on Children’s Social Services (£ thousand) ²	Total Spend on LAC services ³	Number of LAC in Wales
2015	553,950	248,201 (44.8 percent)	5,610
2016	554,430	243,970 (44 percent)	5,660
2017	577,248	256,408 (44.4 percent)	5,960
2018	613,135	284,016 (46.3 percent)	6,405
2019	659,074	310,578 (47.1 percent)	6,845

² Sourced 1.12.19 from: <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Local-Government/Finance/Revenue/Social-Services/social-services-socialservicesrevenueexpenditure-by-clientgroup>

³ Sourced 1.12.19 from: <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-Looked-After/childrenlookedafterat31march-by-localauthority-gender-age>

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi’r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlless Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

Between 2015 and 2019 there has been a 22% increase in the number of children looked after in Wales, while the Children's Social Service budget has risen by 19%. Yet over the same period, spending on children looked after has increased by 25%, which leaves less for the services for children on the edge of care - children and young people who require support but do not meet the threshold for care proceedings to begin.

To improve the outcomes of care experienced children, we recommend that **Welsh Government:**

- **Invests in children:** Invest in children's services to enable local authorities to provide children and families with the right support at the right time where they need it.
- **Support children who've experienced abuse:** Help children recover from abuse by ensuring they can access high quality mental health and therapeutic services.

Emotional and mental health of care experienced children and young people

We welcome the emphasis on outcomes and on mental health services and therapeutic support in the Committee's 2018 report. Research has repeatedly found that care experienced children and young people have higher rates of mental health problems than the general population. (Bazalgette, Rahilly, and Trevelyan, 2015; Luke et al, 2014). Providing a secure, caring environment can help care experienced children overcome their early life experiences. If emotional wellbeing was embedded throughout the system and all care experienced children and young people had access to the right mental health and emotional support when they needed it, both their health and educational outcomes would dramatically improve.

Wales is the first UK Government to include an assessment of mental health as well as physical health on entry into care as part of the Social Services and Wellbeing Act 2014. NSPCC Cymru/Wales worked with Voices from Care Cymru to explore how care experienced children and young people's emotional and mental health needs are being assessed and supported and launched the briefing '**Listen. Act. Thrive: The emotional and mental health of care experienced children and young people**' earlier in 2019⁴.

This consultation identified that care experienced children were not receiving the emotional and mental health support they need to recover from abuse and neglect. Key issues identified during the consultation include: inadequacy of mental health assessments on entry into care, access to services, training and multi-agency working.

---

⁴ <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/policy/listenactthrive.pdf>

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO
EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlless Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

We were pleased that Welsh Government responded to the recommendations in the consultation (see Appendix 2) by pledging to review how entry into care mental health assessments complied with legislation, and by providing funding to Regional Partnership Boards to improve mental health support to care experienced children and young people. However, these recommendations are still not fully implemented and need urgent attention if we are to improve the outcomes of care experienced children and young people in Wales. As such, we recommend that:

- **Emotional wellbeing is embedded throughout the system**
- **That care experienced children and young people have access to the right mental health and emotional support when they need it**
- **The Listen. Act. Thrive. recommendations are fully implemented.**

Prevention and early intervention services

The recent Nuffield Family Justice Observatory report '**Born into Care: newborns and infants in care proceedings in Wales**' highlighted the sharp increase in the proportion of newborns who became the subject of care proceedings in Wales. In 2015, 43 per 10,000 newborns were subject to care proceedings. By 2018 this had almost doubled to 83 per 10,000. The report also highlighted that infants less than one year comprised around 30% of all Section 31 cases in Wales. At present and in the future, there should be a renewed emphasis on evidence based prevention and early intervention services. Professionals working with a family entering into care proceedings must ensure that parents are prepared for care proceedings at birth and have time to seek legal advice to ensure the right infants are drawn into the care system.

We welcome the Reflect Service, which focuses on working with women who have had one or more children removed. However, there needs to be more evidence based prevention and early intervention services provided to at risk groups and closer working between health and social services. We are pleased that Newport Council are delivering the NSPCC's evidence based **Baby Steps** service (<https://learning.nspcc.org.uk/services-children-families/baby-steps/>) to vulnerable parents both before and after birth. The evaluation of Baby Steps showed an improvement in relationships with babies, lower caesarean rates and higher birthweights.⁵

It's important for professionals to support the child's birth family, to address the problems which resulted in the child entering care. In time, children may return home to their family but even if this is

---

⁵ (See Appendix 1)

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO
EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlless Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

Diane Engelhardt House, (Unit 2) Treglown Court, Dowlais Road, Cardiff, CF24 5LQ
Tŷ Diane Engelhardt, (Uned 2) Cwrt Treglown, Ffordd Dowlais, Caerdydd, CF24 5LQ
02920 108081 | nspcc.org.uk

not possible their birth family are still likely to be a central part of their lives. Since 2011, the NSPCC service centre in Glasgow has delivered a cohesive set of services which are all underpinned by an understanding of infant mental health and which seek to support the parent-child relationship. The highest profile of these is the Glasgow Infant and Family Team (GIFT); a specialist infant mental health service for young children in foster care in Glasgow. This is also being trialled in London, under the name of London Infant and Family Team (LIFT).

The IFT model uses an infant mental health approach to improve the quality of permanent placement decisions for young children in foster care as a result of maltreatment. IFT constitutes a multi-disciplinary team, made up of psychiatry, psychology, social work and others, delivering assessment and support on multiple levels for:

- Children, providing therapeutic support to help them recover;
- Birth parents, providing therapeutic support to prevent abuse and neglect;
- Foster parents, delivering support to ensure stable placements;
- Family Court in England / Children's Hearings System in Scotland, providing expert evidence to ensure robust and timely decision-making about safe permanence for children.

The model has been delivered in Glasgow since 2011 (GIFT), with a second site in London established in 2016 (LIFT).

We are currently testing the effectiveness of IFT against mainstream services in Glasgow and London through a Randomised Controlled Trial (RCT) being conducted by the University of Glasgow and funded by the National Institute of Health Research (NIHR). The BeST? Services trial aims to ascertain whether IFT or social work services as usual is most effective at improving the mental health and placement stability of children aged 0-5 who have come into foster care because of abuse or neglect. Recruitment to the trial will end in 2020, with the trial reporting in 2022.

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlles Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

Considering this evidence, we recommend that:

- **Welsh Government and local authorities increase investment in evidence based prevention and early intervention services, focussing on infant mental health.**

Returning home from care

We welcome Welsh Government's greater focus on reunification of children with birth parents, including better support for parents following the removal of a child to provide opportunities for family reunification and the additional funding that has been provided to local authorities to facilitate this. For some children, returning home from care is the best possible outcome. But research shows that for many others this can result in further abuse and neglect, with many children ending up back in care (Department for Education, 2013; Farmer, 2011; Wade, 2011). NSPCC's reunification practice framework, was created in partnership with University of Bristol, and supports practitioners and managers to apply structured professional judgement to decisions about whether and how a child should return home from care. It supports families and workers to understand what needs to change, to set goals, access support and services and review progress. We are pleased to be supporting a number of local authorities in Wales to implement this reunification practice framework.

I hope this evidence is useful in contributing to the Public Accounts Committee scrutiny session, and we look forward to hearing the outcomes of this meeting. Should you wish to discuss any elements further please do not hesitate to contact Vivienne Laing on vivienne.laing@nspcc.org.uk

Yours sincerely,

Des Mannion

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlless Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

Diane Engelhardt House, (Unit 2) Treglown Court, Dowlais Road, Cardiff, CF24 5LQ
Tŷ Diane Engelhardt, (Uned 2) Cwrt Treglown, Ffordd Dowlais, Caerdydd, CF24 5LQ
02920 108081 | nspcc.org.uk

National Head of Service NSPCC Cymru/ Wales

Appendix 1: Baby Steps Evaluation Findings

<https://learning.nspcc.org.uk/services-children-families/baby-steps/>

The quantitative evaluation found that parents who had attended Baby Steps:

- showed an improvement in the quality of their relationship with their babies
- showed a decrease in symptoms of anxiety and depression Helping social workers make decisions on returning children home from care
- showed increased levels of self-esteem
- had a lower caesarean rate (see the [World Health Organisation's report \(PDF\)](#) on the importance of this measure)
- had babies with a higher birth weight.

(Coster, Brookes and Sanger, 2015)

The qualitative evaluations of parents' experiences of Baby Steps found:

- parents were very satisfied with the programme and enjoyed it
- parents felt they had acquired new knowledge, which had prepared them for pregnancy and parenthood
- parents felt the programme had a positive effect on their relationship with their partner
- parents felt that the programme had made them feel secure and supported
- groups of parents who had less access to other forms of information and support, including parents in prison and those from minority ethnic groups, particularly benefited from Baby Steps.

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlles Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).

Diane Engelhardt House, (Unit 2) Treglown Court, Dowlais Road, Cardiff, CF24 5LQ
Tŷ Diane Engelhardt, (Uned 2) Cwrt Treglown, Ffordd Dowlais, Caerdydd, CF24 5LQ
02920 108081 | nspcc.org.uk

(Brookes and Coster, 2014; Brookes and Coster, 2014; Brookes and Coster, 2015)

Appendix 2: Listen. Act. Thrive

<https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/policy/listenactthrive.pdf>

The recommendations in this included:

- An expert panel from the Together for Children and Young People, Early Intervention and Resilience Workstream should work with the Welsh Government to:
  - Review how emotional and mental health of care experienced children and young people is currently being assessed.
  - Develop a comprehensive emotional and mental health assessment framework which will include an evidence based assessment of need.
- Regional Partnership Boards should fund dedicated CAMHS resources for care experienced children and young people.
- Care experienced children and young people must be involved in the planning of improved mental health services.
- Local authorities as corporate parents, health, social services, and education, should work together to provide a joined-up approach to emotional and mental health services and support to care experienced children and young people. Training should be provided to adults working with care experienced children and young people so that they have the skills and confidence to respond to emotional and mental health needs. Care experienced children and young people should also be offered access to emotional wellbeing services like yoga, outdoor activities, mindfulness, and painting.

MAE POB PLENTYNDOD WERTH BRWYDRO DROSTO EVERY CHILDHOOD IS WORTH FIGHTING FOR

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Noddwr Brenhinol: Ei Mawrhydi'r Frenhines. Llywydd: Ei Uchelder Brenhinol Iarlles Wessex. Sefydlwyd yn 1884. Ymgorfforwyd gan Siatr Frenhinol RC000374. Rhif elusen gofrestrdig 216401 (Cymru a Lloegr) a SC037717 (Yr Alban).

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC). Royal Patron: Her Majesty The Queen. President: HRH The Countess of Wessex. Founded in 1884. Incorporated by Royal Charter RC000374. Registered charity number 216401 (England and Wales) and SC037717 (Scotland).